

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Nezaměstnanost v Pardubicích v letech 2000 - 2015

Petr Kaltofen

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Petr Kaltofen

Podnikání a administrativa

Název práce

Nezaměstnanost v Pardubicích v letech 2000 – 2015

Název anglicky

Unemployment in the region Pardubice (within the period 2000 – 2015)

Cíle práce

Cílem práce je provést analýzu nezaměstnanosti v regionu Pardubice s důrazem na absolventy středních a vysokých škol. Analýza trhu práce, rozbor jednotlivých typů nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, vývoj nezaměstnanosti a politika zaměstnanosti, možnosti řešení.

Metodika

V práci budou použity deskriptivní a komparativní metody zkoumání. Též analýza podkladů Úřadu práce, Ministerstva práce a sociálních věcí a Českého statistického úřadu. Komparace dat za jednotlivé roky srovnávaného období, statistické metody hodnocení dat.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

nezaměstnanost, trh práce, podpora v nezaměstnanosti, uchazeč o práci, absolvent

Doporučené zdroje informací

BROŽOVÁ, D. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

KOTÝNKOVÁ, M. – NĚMEC, O. Lidské zdroje na trhu práce : vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Mansoor Maitah, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 22. 11. 2016

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci *Nezaměstnanost v Pardubicích v letech 2000 – 2015* jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 18.11.2016

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu doc. Ing. Mansooru Maitahovi, Ph.D. et Ph.D.. za profesionální přístup při vedení diplomové práce.

Nezaměstnanost v Pardubicích v letech 2000 - 2015

Unemployment in the region Pardubice (within the period 2000 - 2015)

Souhrn

Cílem diplomové práce je analýza pracovního trhu a nezaměstnanosti v Pardubickém kraji. Cílem je především zjistit spokojenost občanů na pracovním trhu, dále pak aspekty, které ovlivňují jejich rozhodování o možných změnách, které se jim mohou naskytnout. V první části je popsáno, co bude obsahem práce, rozdělení jednotlivých kapitol a určení cíle práce.

Obsahem teoretické části je definování jednotlivých pojmů, dále pak je popsán princip trhu práce a hlediska týkající se nezaměstnanosti. Další část má za úkol popsat Pardubický kraj a především trh práce zde a problematiku nezaměstnanosti.

Jako deskriptivní metoda zkoumání bylo vybráno pro dotazníkové šetření. V tomto šetření byl stanoven cíl vysledovat chování dotazovaných v Pardubicích a okolí při vykonávání současného zaměstnání nebo při hledání zaměstnání nového. V neposlední řadě je cílem šetření zjištění, jak respondenti vnímají úřad práce v Pardubicích.

Ze závěru vyplynulo, že tři vyřčené hypotézy byly potvrzeny a dvě hypotézy byly zvyvráceny. Přestože má Pardubický kraj vypracovaný široký koncept strategií rozvoje, jsou tyto plány a taktiky v mnoha oblastech podobné a mají stejné cíle, a to vždy zefektivnit a vylepšit situaci v dané oblasti. Myslím si, že málo jich je nakonec doopravdy uplatněno v praxi.

Summary

The aim of the thesis is an analysis of the labor market unemployment rate in the Pardubice region. The aim is to find out the satisfaction of citizens on the labor market, as well as aspects that influence their decisions about possible changes that they may arise. The first part describes what content will work, division chapters Determining Objectives work.

The theoretical part contains definition of various terms then described the principle of the labor market and aspects relating to unemployment. Another part is to describe the Pardubice region especially the labor market are problems of unemployment.

Deskriptive method of investigation was selected for the survey. The investigation was set objective to trace the behavior of those surveyed in Pardubice and surroundings during the execution of the current looking for a job. Finally, the target of the investigation to determine how informants perceive Labour Office in Pardubice.

From the conclusion showed that the three sub-spoken hypotheses were confirmed two were rejected. Although the Pardubice Region elaborated the concept of a broad strategy of development, the plans tactics in many areas similarly have the same goals, and to streamline always improve the situation in the region. I think that few are finally really applied in practice.

Klíčová slova: nezaměstnanost, trh práce, podpora v nezaměstnanosti, uchazeč o práci, absolvent

Keywords: unemployment, labor market, unemployment, job seeker, graduate

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl a metodologie	3
3	Teoretická východiska.....	4
3.1.	Trh práce a jeho charakteristika.....	4
3.1.1.	Trh práce - specifikace	6
3.1.2.	Trh práce a okolí.....	7
3.2.	Definice a měření nezaměstnanosti	8
3.2.1.	Nezaměstnanost a její vývoj.....	9
3.2.2.	Nezaměstnanost a její výpočet	10
3.2.3.	Nezaměstnanost a její druhy.....	11
3.2.4.	Sociologické stránky nezaměstnaných	12
3.2.5.	Ekonomické stránky na trhu práce	16
3.3.	Sociální program v ČR	19
3.3.1	Funkce programu	19
3.4.	Metody pro zpracovávání dat	21
4	Pardubický kraj a jeho charakteristika	25
4.1.	Věkové rozvrstvení obyvatel Pardubického kraje	27
4.2.	Zemědělství v Pardubickém kraji	28
4.3.	Průmysl v Pardubickém kraji	29
4.4.	Doprava v Pardubickém kraji	32
4.5.	Cestovní ruch v Pardubickém kraji	32
4.6.	Pracovní trh.....	33
4.6.1	Mzdy v Pardubickém kraji v roce 2015.....	36
4.6.2	Nezaměstnanost v kraji v roce 2015.....	36
4.7.	Strategický rozvoj regionů.....	38
4.8.	Pardubický kraj a jeho strategie.....	39
5	Realizace dotazníkového šetření.....	43
5.1.	Dotazníkové šetření, jeho cíl a obsah	43
5.2.	Dílčí hypotézy.....	43
5.3.	Průběh šetření a metody sběru dat.....	44
6	Analýza výsledků šetření.....	46
6.1.	Kompletace analýzy	54
7	Závěr	57
8	Seznam použitých pramenů.....	59

1 Úvod

Již od útlého mládí se pohybuji v širokém prostředí různých aktivit, které jsou běžné a žádané ve společnosti naší geografické polohy, sociálního vývoje, interakce a doby. Jedná se především o prostředí institucionální, volnočasových aktivit, prostředí služeb, trhu apod. Všechny tyto sociální okruhy působení naskýtají možnosti uplatnění, pracovní realizace a možnosti výdělků a tudíž obživy.

Dlouho jsem přemýšlel o tématu diplomové práce a svou prvotní snahu jsem věnoval analýze profesionálního prostředí sportu v závislosti na věku, délce sportovní kariéry, následné pracovní zařazení a ekonomickou stabilitu jedince. Ovšem při bádání v rámci profesionálních klubů různých odvětví na Pardubicku jsem se seznámil s aktuální absencí zmapování nezaměstnanosti v této oblasti. Po dlouhém přemýšlení jsem odložil primární téma diplomové práce a začal se intenzivně věnovat konečnému tématu diplomové práce.

V České republice, členském státu Evropské unie, funguje tržní hospodářství, pro které platí, že současně vystupují trhy zboží a služeb, ale zároveň také trhy výrobních faktorů, ve kterých je zahrnut i trh práce. Na tomto konkrétně zmíněném trhu se kupuje a prodává práce. Cenou této práce je mzda. Trh práce je nedílnou součástí ekonomické prosperity, do určité míry je na ní závislé fungování ekonomiky, i z toho důvodu je důležité mít co nejnižší míru nezaměstnanosti ve státě.

Tento trh je svou specifíčností velice pevně svázaný s osobností člověka. Každý jedinec je podle sociálního nadhledu zcela individuální. Není přesně jasné a určující ba přímo definovatelné, jakým způsobem se může a bude člověk v pracovním odvětví lidské činnosti chovat, jaký druh práce a konkrétní pracovní pozice bude upřednostňovat či jaké podmínky budou motivovat jedince ve stabilitě a udržení pracovního poměru. Tyto činitele se odvíjejí od jednotlivých preferencí a konkrétního lidského jednání.

Náplň mé práce je prvotně kladen na důkladnou analýzu pracovního trhu a nezaměstnanost v Pardubickém kraji, která je konkrétně zaměřena také na metropoli kraje - město Pardubice a na jeho specifické aspekty. V práci také rozkrývám přednosti, rizika a omezení na tomto určeném trhu práce.

Hlavním důvodem zvolení si dané problematiky byl zájem o zjištění, zda je trh práce v Pardubickém kraji dostatečně rozvinutý, jaké možnosti a příležitosti pracovního

trhu se nabízejí obyvatelům zmíněného kraje. V práci je také zmapování města Pardubice, jenž má v oblasti konkrétní a jasné postavení na trhu práce. Řádně fungující trh práce je jistě jedním ze základních pilířů ekonomické stability každého kraje. Na tomto tématu bych rád v budoucnu vystavěl svůj původní záměr, a sice možnosti uplatnění profesionálního sportovce na Pardubicku a jeho pozdější začlenění do pracovního procesu po ukončení pracovní pozice instruktor sportu.

2 Cíl a metodologie

Cílem této diplomové práce je analyzovat aktuální problematiku na trhu práce a nezaměstnanosti v Pardubickém kraji a specifikovat důležité postavení města Pardubice v oblasti. Prostředkem analýzy je aplikace a vyhodnocení dotazníkového šetření. Výsledky mají za cíl poznat současný stav společnosti s ohledem na zaměstnanost v kraji, následně zjistit spokojenost lidí s jejich dosavadní pracovní pozicí, popřípadě podmínky, za kterých jsou schopni měnit zaměstnání, zaměstnavatele nebo dokonce obor.

Práce se zaměřuje na hledání konkrétních aspektů, které jsou při volbě práce nejhlavnější. Dále také rozkrývá, jak se předdefinované znaky liší s ohledem na věk, pohlaví a vzdělanost. Téma práce dovoluje rozpracovat také psychologické aspekty nezaměstnanosti, které ovlivňují negativně vnější chování i vnitřní osobnost člověka.

V první části práce, která se zabývá teorií jsou vysvětleny a popsány pojmy trh práce a nezaměstnanost, dále pak popisuje vývoj trhu práce v celé České republice.

Hlavními zdroji získaných dat jsou odborné monografie, jiné další odborné prameny a dostupná statistická data. Především je ovšem prováděno šetření dotazníkovou formou. Tento výzkum se uskutečnil v katastru krajského města Pardubice a dále v okolních obcích. Dotazníky jsou řešeny anonymně. Jejich distribuce byla řešena elektronickou formou, cestou poštovní služby a nakonec přímým dotazováním jednotlivých respondentů na Úřadu práce města Pardubice.

Pro relevanci této dotazníkové metody jsem stanovil hranici mezi sty až sto padesáti dotazníky, které zohledňují jak časové, tak ekonomické východiska.

Druhá praktická část diplomové práce je zaměřena na zpracování a vyhodnocení výsledků sebraných dotazníků. Posléze následují jednotlivé návrhy doporučení, jakým způsobem se má postupovat ke zlepšení aktuální situace v Pardubickém kraji a jakých negativit se musí kraj jako veřejná instituce vyvarovat.

Hlavní hypotéza:

V závislosti na obecných předpokladech má město Pardubice specifické postavení v Pardubickém kraji, a na území hlavního města kraje se nabízí široké pole pracovních příležitostí na trhu práce.

3 Teoretická východiska

3.1. Trh práce a jeho charakteristika

V dřívějších časech nebyly požadavky na trh práce zdaleka tak komplikované a nesmírně obsáhlé než v současnosti. „Složité technologické prostředí vyvolává vysokou poptávku po pracovnících kvalifikovaných a schopných přizpůsobovat se změnám. Jedinci, kteří těmto požadavkům vyhoví, mohou využívat výhod fungujícího trhu práce, který jim nabízí celou řadu příležitostí. Avšak současný trh práce vytváří také rizika a limitovaný přístup k pracovním příležitostem.“¹

V rámci různých tržních ekonomik je jednoznačně specifické a zřejmé, že paralelně vedle sebe fungují jak trhy zaměřené na zboží a služby, tak také zároveň trhy výrobních faktorů, jednoznačně tedy i trh práce. Na tomto trhu se nakupuje a prodává práce, v níž je znatelnou cenou mzda. Pracovní trh bývá ale speciálním v různých škálách jednotlivých trhů. Specifické parametry vyplývají hlavně z faktu, že práce je funkcí pracovní síly jednotlivce. Z toho tvrzení vychází teze, že práce je velmi úzce spjatá s lidskou osobností. Krebs rozděluje roli trhu práce na dvě základní, a sice:

- zabezpečení trhu práce (ekonomiky) pracovními silami v potřebné struktuře (například oborové, profesní nebo vzdělanostní),
- zajištění pracovních sil potřebnými prostředky, hlavně příjmy, a to ve výši, která odpovídá produktivitě.

Je zřejmé, že tyto rozdělené a odlišné role řeší trh práce v soudobě plynoucím čase. A z tohoto pramení, že stejně jako na jiných specifických trzích stojí také zde pracovní nabídka a poptávka po ní ve vzájemné interakci a soutěži. Na širokém poli trhu práce ale nefungují jednoznačně prostředky trhu jako vyrovnávající nabídka s poptávkou prostřednictvím mzdy.²

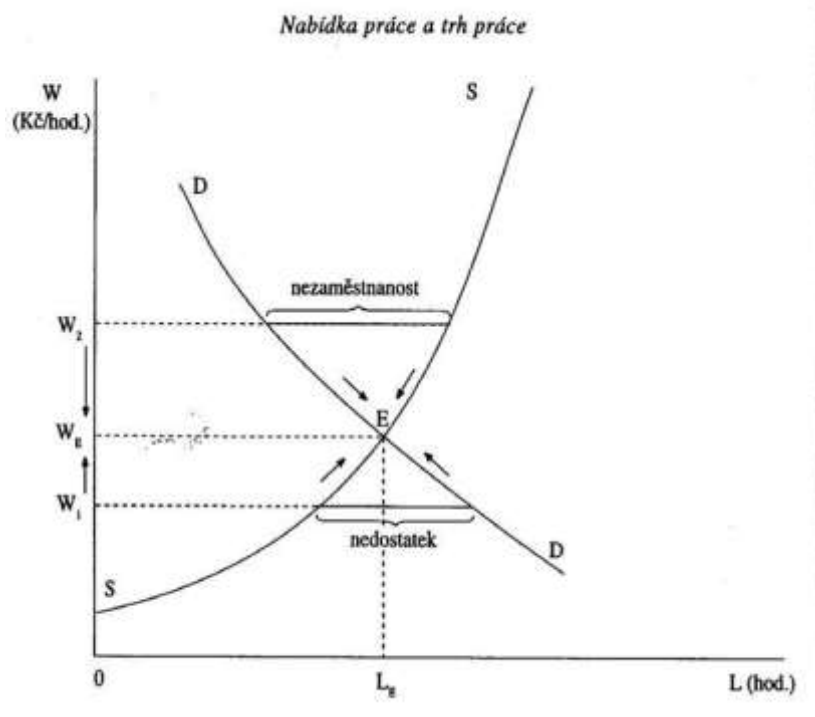
¹ KOTÝNKOVÁ, Magdalena. NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Professional Publishing ISBN 80-86419-48-7.

² KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. 4. Praha: ASPI, a.s., 2007 ISBN 978-80-7357-276-1

V obecné vědě o ekonomické teorii lze nalézt východiska k tomuto bodu, hlavní rozdíly uvádím v kapitole 3.1.1 Trh práce - specifikace.

Graf č.1 níže uveden představuje náhled na situaci na trhu práce ve společnosti. Je nezbytné, aby poptávka po práci a nabídka práce byly vzájemně rovnovážné. Ekonomika svou činností k této rovnováze směřuje a takový bod ideálu nastává v průtoku obou křivek nabídky a poptávky po práci. Dosažením tohoto ideálního bodu vzniká také rovnovážná mzda. V reálném ekonomickém světě se vlastní ekonomika jednoznačně pohybuje kolem zmíněného bodu ideálu. Zda-li je mzda nižší, je to důsledkem nedostatku práce ve společnosti. Naopak jestliže je mzda vyšší, vyvstává nadbytek práce a to znamená pro společnost nárůst nezaměstnanosti.³

Graf 1: Nabídka práce a trh práce

Zdroj: HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. Praha: C.H. BECK. 2005.

³ Volně upraveno z: HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. Praha: C.H. BECK. 2005. ISBN 80-7179-891-6

3.1.1. Trh práce - specifikace

Trh práce je tvořen třemi základními faktory: nabídkou práce, poptávkou po práci a cenou práce - mzdou. Trh práce je tedy na jedné straně ovlivňován poptávkou po pracovních silách vycházející z celkové hospodářské a sociální politiky a na druhé straně nabídkou pracovních sil. Aby bylo možno pružně reagovat na změny se potřeby a požadavky společnosti (trh zboží a služeb), je třeba, aby vedle výrobce (trh výrobních činitelů) existovala také odpovídající nabídka pracovních sil (trh práce), která co do kvalifikační úrovně a profesní struktury bude schopna potřeby a požadavky realizovat.⁴

Trh práce je rozdělen do několika podskupin, které se liší na základě individualit jedinců. Každý člověk je svým způsobem odlišný a má určité rozdílné dispozice pro dané pracovní místo. Různé pracovní pozice se liší náročností, jak časovou, tak fyzickou či intelektuální.

S prvním bodem Kreslova dělení se setkáme v samostatném výzkumu diplomové práce. S faktorem územní alokace trhu práce se pak blíže a podrobně seznámíme v následující kapitole. Obsáhleji se tématu odborů věnuje Holman, který se detailněji věnuje tradičnímu pohledu na odbory. Tento pohled je takového výkladu, že vzájemné postavení zaměstnavatele proti pracovníkům je velmi nesourodé. Zaměstnavatelé mívají v rozhovorech výhodu moci vůči zaměstnancům. Odbory vznikají z důvodu nemožné domluvy zaměstnanců mezi sebou. S takovýmto tradičním přístupem však Holman nesouhlasí. Sám však uvádí, že vztah zaměstnavatele a zaměstnance je stejný, protože zaměstnanec má volbu na trhu práce, kde bude pracovat a za jakých podmínek.

Odborové organizace tímto způsobem ovlivňují nepřímo tržní mzdy jednotlivých odvětví, což nebylo primárním cílem pro myšlenku založení odborů. Holman nazývá celou situaci brzdou, neboť mzdy postrádají flexibilitu a mohou být strnulé směrem níže.

Toto tvrzení zastává i ve svém díle Brožová, jež reaguje na teorii trhu práce s insidery a outsidersy. Zmíněná teorie „tvrdí, že z vyjednávání o mzdách a podmínkách práce jsou outsiders vyloučení, jde především o nezaměstnané.

Stát velmi silně ovlivňuje pracovní trh a to především legislativou, například

⁴ JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti, Praha: ASPI, a.s., 2005

minimální mzda, daňové zatížení, časový rozsah pracovního týdne, konkurenční prostředí, atd.

Jak bylo specifikované výše, tyto aspekty mívají za následek fixní nepružnost mezd směrem dolů a to evidentně navyšuje nezaměstnanost, což není cílem pracovního trhu. Ten pak svým fungováním přechází k nerovnováze a směřuje k nárůstu nezaměstnanosti, a to spolu s veškerými zápornými peněžními a společenskými důsledky. Trh práce je přespříliš rigidní a regulovaný, a to zejména byrokratickým aparátem. Západní ekonomicky vyspělé společnosti směřují aktivně úsilí ve prospěch snižování rozdílů na trhu práce a cílí na makroekonomickou úpravu mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle.

Souhrn takovýchto makroekonomických opatření můžeme rozdělit na:

- nepřímé neboli zprostředkovaná opatření, do které zařazujeme monetární a fiskální opatření a příjmovou politiku,
- přímé opatření ovlivňování nabídky a poptávky na trhu práce, na zpružnění přizpůsobovacích mechanismů na trhu práce, kam patří označení jako politika zaměstnanosti.⁵

3.1.2. Trh práce a okolí

Jak praví Kuchař, je problematika trhu práce velice široký pojem, ve kterém je patrné množství vzájemně provázaných a souvisejících charakteristik. Ty jsou klasifikovány na těchto pět základních:⁶

- **národnostní skupina** – tato je nejstabilnější. Českou republiku však stále více ovlivňuje migrace obyvatelstva a příchod levné pracovní síly z východu.
- **demografická skupina** – tato je stabilní nejméně a to především díky stále selšímu věku pracovníků a prodlužováním odchodů do penze. Toto má následky v hlavně oblasti zdravotnictví.
- **vzdělanostní skupina** – toto je velmi důležitá skupina v oblasti rozvoje, každý stát chce mít vzdělané obyvatelstvo, které je potřeba pro jeho rozvoj.

⁵ Volně upraveno z: KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2007. 504 s. (str. 288-290). ISBN 978-80-7357-276

⁶ Volně upraveno dle: KUCHAR Pavel. *Trh práce, sociologická analýza*. 1. vydání. Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum. 2007. ISBN 978-80-246-1383-3

- **ekonomická struktura** – je charakterizována příchodem kapitalismu a změnou režimem, lidé se musí zvykat na tržní řízení hospodářství.
- **profesní struktura** – tato skupina je nejčastěji se měnící, lidé hledají nové příležitosti a snaží se posunout výše v kariéře. Touží po změně stereotypu.

Autor klasifikace charakteristik pokračuje ve své tezi dále a nalézá skutečnou podstatu zaměřenou nikoliv jen na společnost jako celek, ale na každého jedince jako individuální osobnost.

3.2. Definice a měření nezaměstnanosti

Podle Brožové se definuje nezaměstnanost především jako složitý celospolečenský problém s různými druhy provázaných důsledků. „Ztráta práce je pro drtivou většinu lidí nepříjemnou situací. Provází ji výrazné klesání životní úrovně a také ztráta ekonomické jistoty v budoucnosti. Nezaměstnanost zapříčiňuje také ztrátu kontaktů a navázaných vztahů. Pro některé lidi bývá pracovní náplň zdrojem osobního důchodu, ovšem ale i činností, jimž naplňují smyslně část osobního času života. Vytržení z procesu práce mohou někteří lidé vnímat jako zpochybnění vlastních schopností a dovedností uplatnit se v sociálních vztazích. Necítí se jako plnohodnotný člen společnosti.“⁷

Společnost Samuelson rozděluje lidi na ty, kteří jsou zaměstnaní, a naopak na ty nezaměstnané:

- „zaměstnaní jsou právě ti lidé, kteří vykonávají jakoukoli placenou práci, a zároveň i ti, kteří už práci mají, ale nepracují ze zdravotních důvodů, dále kvůli stávkám nebo dovoleným;
- nezaměstnaní jsou lidé, jež nejsou zaměstnaní, ovšem práci hledají aktivně nebo čekají, až se budou moci do práce vrátit.“⁸

První i druhá výše rozdělená skupina, zaměstnaní i nezaměstnaní, se počítá do obyvatelstva ekonomicky aktivního. Zástupci lidí, kteří nemají práci a ani si ji aktivně nehledají, jsou obyvatelé ekonomicky neaktivní. Obecně známý pojem míra nezaměstnanosti pak získáme

⁷ BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. ISBN 80-86429-16-4

⁸ SAMUELSON, Paul. A. NORDHAUS, William. D. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda. 1995. ISBN 80-205-0494-X

poměrem mezi počtem obyvatel nezaměstnaných a celkovou sumou aktivního obyvatelstva.

3.2.1. Nezaměstnanost a její vývoj

Tato stať popisuje vývoj nezaměstnanosti až do „sametového“ roku 1989. Před tímto státním převratem byla ekonomika centrálně řízena a umělou manipulací vykazovala hodnoty zcela plné zaměstnanosti. Slovo nezaměstnanost jako by neexistovalo, její hodnota byla nulová.

Nezaměstnanost v České republice se začala vyvíjet od konce roku 1989 a prošla si třemi, etapami, které se vzájemně prolínají. „První etapa (1990 až 1992) je typická hlavně opouštěním pracovních míst pracovníky. Ti odcházeli přímo na nově vytvořená pracovní místa díky větší atraktivitě, zejména v sektoru služeb a samostatném podnikání. Další pracovní trh definitivně opustili z důvodu dosažení důchodového věku. V této etapě byla míra nezaměstnanosti velmi nízká.

V následující etapě (1993 až 1997) narůstá postupně míra nezaměstnanosti společně s většími nároky na všeobecný i konkrétní pracovní výkon a pružnost pracovníků. Současně jsou v této době firmy bohatě úvěrovány s tolerancí zadluženosti těchto společností vůči státu. V důsledku této tolerance byl vývoj míry nezvěstnosti poněkud utlumen.

V závěrečné třetí etapě, od roku 1998 roste celková i dlouhodobá míra nezaměstnanosti.“⁹ Jak dále tvrdí Krebs, před rokem 1990 neexistoval trh práce. Do té doby byl centralizovaný, ovšem v současnosti je již liberální. Tzn. nikomu není přikazována konkrétní pracovní pozice a její místo nastoupení. Toto je už na volbě, zaměření a dosaženého vzdělání každého obyvatele.

⁹ Zdroj: KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. Praha: ASPI,a.s.,2007 ISBN 978–80-7357-276-1

3.2.2. Nezaměstnanost a její výpočet

Nezaměstnanost se měří tak zvaným ukazatelem míry nezaměstnanosti. Výpočet nezaměstnanosti je uveden v procentech.

Vzorec pro výpočet nezaměstnanosti¹⁰:

$$u = U / (L + U) \times 100$$

u..... .míra nezaměstnanosti (udávaná v procentech)

L suma zaměstnaných

U suma nezaměstnaných

Hodnota míry nezaměstnanosti pro rok 2007 v České republice byla podle statistického úřadu 6,6¹¹ %. Počet nezaměstnaných obyvatel byl 345.400 a počet zaměstnaných lidí pak byl 4.917.200.

Zadané hodnoty ve vzorci:

$$u = 345.400 / (345.400 + 4.917.200) \times 100 = 6,56 \%$$

Procentuální hodnota míry nezaměstnanosti se od roku 2001¹², kdy tvořila 8,9 %, snížila o 2,34 %. Ve zmíněném roce 2001 bylo 462.664 obyvatel registrováno jako nezaměstnaní. To činí o 117.264 nezaměstnaných více než srovnání s rokem 2007.

Jak praví Holman, v této procentuální hodnotě je obsažena jednat nezaměstnanost krátkodobá (frikční a strukturální), jednak také nezaměstnanost dlouhodobá. Ta je nejhlavnějším problémem ve struktuře společnosti.

¹⁰ BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce.1 vydání. Praha, Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 140s.(str.78) ISBN 80-86429-16-4

¹¹ [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/A800268DE7/\\$File/14090713.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/A800268DE7/$File/14090713.pdf)

¹² BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce.1 vydání. Praha, Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 140s.(str.78) ISBN 80-86429-16-4

3.2.3. Nezaměstnanost a její druhy

Jak jsem již uvedl v předcházející podkapitole, nezaměstnanost je nezbytné rozdělovat podle délky. Na nezaměstnanost krátkodobou a také na dlouhodobou. Druhá zmíněná má na osobnost jedince, na společnost a tudíž také na ekonomiku daleko větší a širší dopad než nezaměstnanost krátkodobá. „Příčinu dlouhodobé nezaměstnanosti je nutné bezpochyby hledat v institucionálních charakteristikách pracovních trhů. Mezi ty patří podmínky poskytování sociálních podpor, přímé zásahy státu a také odborů, které pružnost pracovních trhů snižují.“¹³

Obecná teorie ekonomiky dělí nezaměstnanost na tři základní typy. Toto rozdělení přibližuje Holman ve své publikaci¹⁴:

- **Frikční nezaměstnanost** je formou nezaměstnanosti, která je svou charakteristikou nejpříjemnější. Někteří lidé jsou dočasně bez zaměstnání, protože opustili zaměstnání původní a po nějakou ne přesně stanovenou dobu si hledají novou pracovní pozici. To jim zabere určitou dobu, neboť se, jak ukazují zkušenosti, zdráhají přijmout hned první příležitost – čekají na lepší nabídky a chtějí si z nabízených možností vybrat.
- **Strukturální nezaměstnanost** vzniká v kontextu strukturálních změn v ekonomice. A to, když se některá odvětví lidské činnosti zmenšují a některá se naopak projevují svou expanzí. Zmíněné strukturální diference způsobují, že klesá poptávka po určitých profesích, ovšem zároveň ale narůstá poptávka po jiných profesích. Zuzující se odvětví propouštějí větší či menší skupina pracovníků. Tito ale mohou získat novou práci v expandujících oblastech. Celý systém ovšem vyžaduje rekvalifikaci. Strukturální nezaměstnanost ve většině trvá déle než nezaměstnanost frikční. Strukturální nezaměstnanost také znamená mohutnější zásah do života osobnosti.
- **Cyklická nezaměstnanost** je velice úzce spjata s ekonomickým cyklem. Je to zřejmě dlouhodobá nezaměstnanost. Její vznik je spojen s ekonomickou fází celkového poklesu a nezaměstnanost je jeho očitým průvodním jevem ve všech odvětvích. Jedinci jsou propouštěni v jednom odvětví a zároveň nemohou najít zaměstnání v dalších jiných odvětvích, neboť pracovní poptávka klesá ve všech pracovních sférách a postihuje téměř všechny profese.

¹³ HOLMAN, Robert. Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz. 1. vydání. Praha: C.H. BECK. 2002. 591s. (str.426). ISBN 80-7179-737-5

¹⁴ Volně upraveno z HOLMAN, Robert. Ekonomie. 4. aktualizované vydání. Praha: C.H. BECK. 2005. 710 s. (str. 294-297). ISBN 80-7179-891-6

Samuelson dále rozděluje nezaměstnanost na¹⁵:

- **dobrovolnou,**
- **nedobrovolnou.**

Do dobrovolné nezaměstnanosti patří ti lidé, kteří dávají přednost osobnímu volnému času před prací při stávající mzdě. Patří sem i studenti, jež chtějí raději studovat a zvyšovat si odbornou kvalifikaci. Tím si zvyšují možnost potenciálně lukrativnějšího zaměstnání. Do této skupiny se mohou začlenit i frikčně nezaměstnaní jedinci, kteří přicházejí do svého úvodního zaměstnání nebo lidé, kteří již mají určité konkrétní nabídky, ale neustále hledají lepší příležitosti a lukrativněji ohodnocené pracovní nabídky.

Do nedobrovolné smíme zařadit jedince, kteří by rádi pracovali. Ovšem trh je přesycen, a tak je nabídka počtu pracovních míst zcela omezená. Poptávka tak přesahuje nabídku. Pokud jsou mzdy příliš vysoké a společnost musí snížit náklady na lidské zdroje (tj. eliminovat ty zaměstnance, co firemní náklady zatěžují). Firma pak následně zvyšuje pracovní nároky na jednotlivé zaměstnance, chová se přísněji v požadavcích na odbornou kvalifikaci nebo na konkrétní zkušenosti tak, aby mohla zaměstnance ze svých řad propustit.

3.2.4. Sociologické stránky nezaměstnaných

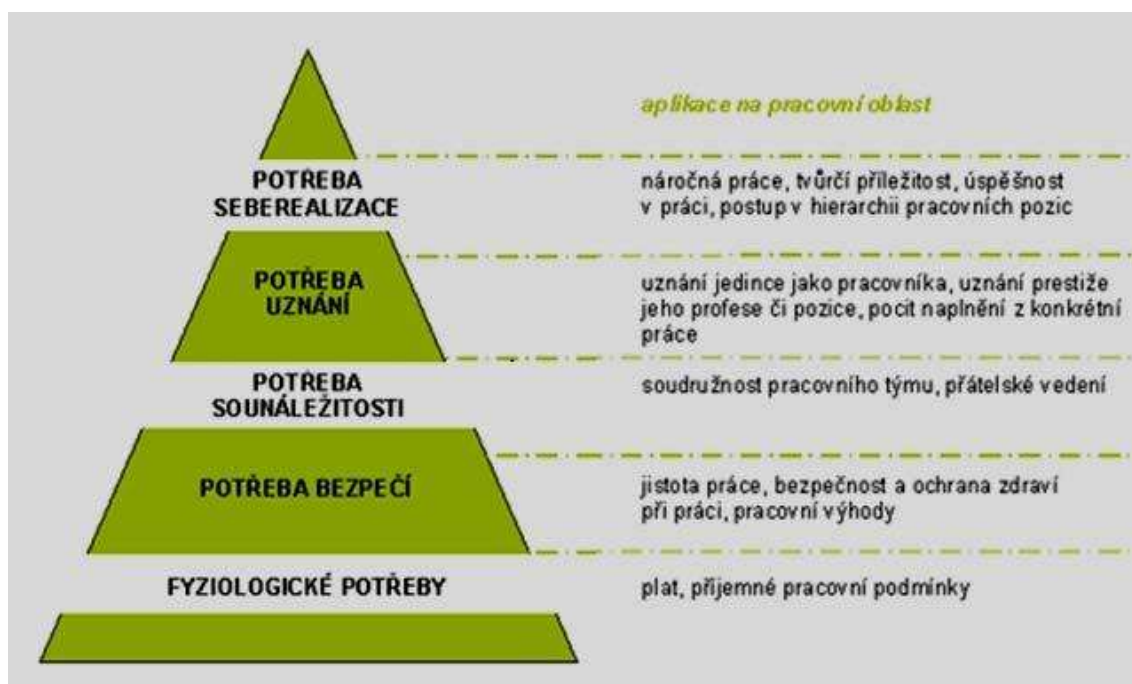
Každý z lidí, osobností a jednotlivců má své potřeby. Ty potřebuje uspokojovat. Pokud však je takový člověk nezaměstnaný, tak se mu náplň potřeb nemusí dařit. Z toho vyplývá jeho projevy chování. Teorií o uspokojování lidských potřeb se zabýval Abraham Maslow, jednotlivé potřeby klasifikoval a zobrazoval je jako pyramidu lidských potřeb. Každý jedinec se pohybuje v určité sféře dané pyramidy. Ta začíná dole svým základem a pokračuje směrem do výše. Jestliže chce být člověk spokojený, musí projít veškerými Maslowými stupni. Na obrázku č.1. jsou tyto stupně hierarchie potřeb rozšířeny o pracovní oblast. Konkrétně to jsou:

1. Fyziologické potřeby
2. Potřeba bezpečí a jistoty
3. Potřeba lásky

¹⁵ Upraveno dle: SAMUELSON, Paul. A. NORDHAUS, William. D. *Ekonomie*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda. 1995. 1011s. (str. 289- 291) ISBN 80-205-0494-X

4. Potřeba sebeúcty
5. Seberealizace

Obrázek 1: Pyramida lidských potřeb

Zdroj: <http://www.itsolution.cz/maslowova-teorie.a14.html>

Maslow vysvětluje základní čtyři kategorie jako potřeby nedostatkové. Ty z nich, které jsou posazené níže, jsou nejvýznamnější. Jedinec je musí uspokojit alespoň částečně do té míry, aby byl schopen přejít do kategorie vyšších potřeb. Poslední pátou kategorií jsou vysvětlovány jako potřeby nejvyšší a to růstové. Je to potřeba se seberealizovat, zcela naplnit své uvědomělé záměry, splnit si své vytyčené cíle. Doslova jednoduše vyřčeno něco v životě dokázat a ponechat za sebou. Moci být na sebe pyšný a moci kariérově růst. Výše vypsaná tvrzení kooperují s tím, že je pro člověka důležité, aby byl zaměstnaný. Také aby byl nějakým motivem pozitivně motivovaný, neboť nezaměstnanost u člověka může vézt k negativním pocitům.

Nezaměstnanost má na osobnost člověka negativní, ale i pozitivní vliv. Je zde nutné rozlišovat krátkodobou nezaměstnanost od dlouhodobé. Krátkodobá smí člověka pozitivně motivovat v aktivním hledání si lukrativnějšího a i v ostatních ohledech lepšího zaměstnání a rekvalifikaci. U dlouhodobé nezaměstnanosti jednoznačně převažuje

negativní působení na jedince. „Člověk si postupem času zvykne na nepracování, což má za následek výpadek z pravidelného životního rytmu. Odvykne pravidelným každodenním povinnostem. Zjištění, že z podpory v nezaměstnanosti se dá ve skromnosti žít, je zásadním momentem v nezaměstnanosti. Odpadne tak potřeba aktivního hledání práce a život takto postiženého jedince se stává volnější. Někteří lidé ztrácejí víru naleznutí práce a nejsou schopni vyvíjet jakékoliv úsilí na její naleznutí jako dřív. Takovíto lidé se stávají tzv. odraženými pracovníky.“¹⁶

Faktem je, že s dlouhodobým neúspěchem v oblasti hledání práce a s narůstajícím věkem se snižuje zájem o práci. Nezaměstnaný si navykne inkasovat státní podporu a jiné nabízené sociální dávky. Může mít enormní spoustu volného času, avšak čas vnímá zcela jinak než člověk zaměstnaný. Ztráta zaměstnání může vést k izolaci jedince před společností. Člověk ztratí kontakt se svým bezprostředním okolím a přichází o cennou společenskou prestiž. Tato situace je většinou spojena i se ztrátou nabyté autority v rodině a citelné narušení ba přímo rozbití harmonických vztahů se členy rodiny. Jedinec se pak cítí méněcenný a začíná velice rychle psychicky strádat nad ztrátou pracovního a posléze sociálního okolí.

Výsledky různých sociologických výzkumů prokázaly závislost mezi rostoucí délkou setrvání jedince bez práce a zhoršením jak zdravotního, tak i fyzického a psychického stavu. Další tendenci při dlouhodobé nezaměstnanosti je podpora a obhajoba kriminality. Část jedinců má potřebu většího množství peněz, než dostane díky státní podpoře. Proto se uchylují k menší či závažné trestné činnosti.

Pro potenciální zaměstnavatele slouží aspekt dlouhodobé nezaměstnanosti jako negativní signál. Uchazeč o pracovní pozici nechtěl pracovat, a tudíž ztratil nejen smysl pro povinnost, ale i svoji odbornost. Důsledkem je nutná nezbytná rekvalifikace a postupné zaučování.

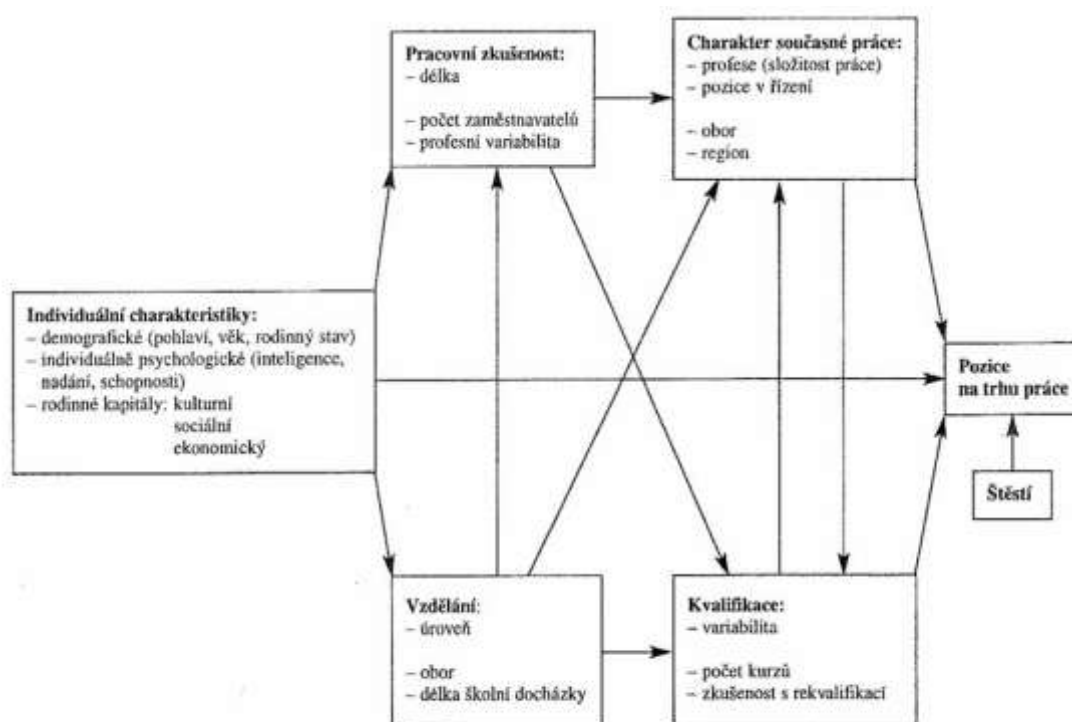
Naproti tomu tu stojí minimální ochota firem, které by chtěly tohoto pracovníka zaměstnat, neboť s procesem rekvalifikace a zaučováním jsou spojeny dodatečné náklady a především také riziko, že tento pracovník bude nespolehlivý nebo by mohl po velmi krátké době odejít. Pro zaměstnavatele je tedy více potenciální přizvat do svých řad takového pracovníka, jenž je nezaměstnaný co nejkratší dobu. Toto tvrzení ukazuje na ověřenou tezi,

¹⁶ BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 140s. (str. 87) ISBN 80-86429-16-4

že čím je delší doba trvání stavu nezaměstnanosti, tím je pro jedince daleko těžší navrátit se zpět do procesu práce.¹⁷ S tímto faktem je úzce spojen psychologický koloběh se ztrátou sebeúcty, nárůstem deprivace a frustrace.

Jelikož každý člověk je individualitou jako takovou, má svůj jedinečný a neopakovatelný soubor znalostí, schopností, dovedností a vědomostí. Trh práce je ovlivněn komplexními a specifickými charakteristikami ve společnosti a tato provázanost vztahů je uvedena v obrázku č.2, jenž přibližuje obširnou interakci v dané společnosti.

Obrázek 2: Elementy lidského kapitálu

Zdroj: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=69770

¹⁷ BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 140s. (str. 87- 88) ISBN 80-86429-16-4

3.2.5. Ekonomické stránky na trhu práce

Jedním z hlavních prvků faktorů výroby je také lidský kapitál, který je uplatňován na trhu práce a je signifikantní pro hospodářský růst země. Z obecné teorie ekonomiky je známo, že na trhu práce se střetává nabídka práce s poptávkou po práci, což je detailněji popsáno v kapitole 3.1 Trh práce a jeho charakteristika. Hlavní důraz zmíněné části diplomové práce je soustředěn na poptávku, tedy na tu sféru, kdy se jedinec sám rozhodne, zda vůbec bude pracovat nebo bude preferovat volno.

Každý člověk stojí před volbou mezi spotřebou a volným časem. Jak tvrdí Holman, většina lidí ze společnosti získává svůj důchod prací. Tento je nezbytný pro klidný chod domácností a důležitý pro uspokojování individuálních potřeb jedince. Současně ale nastává problém, kolik času je daný člověk ochoten obětovat výdělečné práci a jakou část chce vyhradit volnému času, který je pro osobnost velice užitečným a pro mnohé i vzácným. Následuje logicky čas pro účelné rozhodování jedince mezi spotřebou a volným časem.

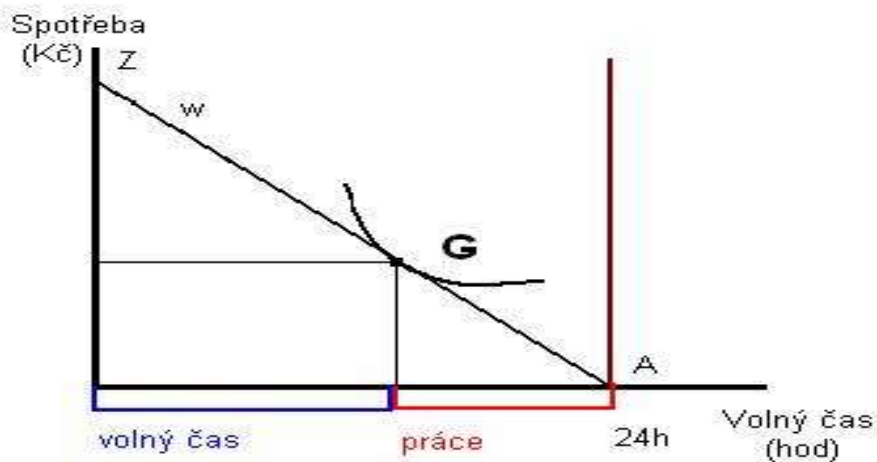
Jak tvrdí kardinalistické teorie, člověk srovnává možný užitek volného času s možným užitekem statků, jež si může koupit. Ovšem jen v tom případě, když volný čas obětuje pro práci resp. pro mzdu. Naopak cenou za volný čas je obětovaná mzda.

Dle ordinalistické teorie se využívá k nalezení optimální kombinace volného času a práce indifferenčních křivek. „Indiferenční křivka znázorňuje všechny kombinace dvou statků, které přinášejí spotřebiteli stejné uspokojení.“¹⁸ Kdy sklon indifferenční křivky v určitém bodě udává mezní míru substituce volného času ostatními statky a přímkou spotřebních možností, což je mzdová přímka a její sklon je dán hodinovou mzdou. Optimální kombinace je bod střetu, kde se protíná indifferenční křivka s mzdovou přímkou. To znamená, že jedinec bude ochoten obětovat svůj volný čas a pracovat jen do toho času, dokud to pro něho bude výhodné. Možnost volnosti individuálně vyjednávat o pracovní době umožní lidem, aby dosáhli svých optimálních kombinací spotřeby a volného času.¹⁹ Graf č.2. názorně ilustruje vypsany problém.

¹⁸ HOLMAN, Robert. Mikroekonomie.. Praha: C.H. BECK. ISBN 80-7179-737-5

¹⁹ HOLMAN, Robert. Mikroekonomie.. Praha: C.H. BECK. ISBN 80-7179-737-5

Graf 2: Spotřeba versus volný čas

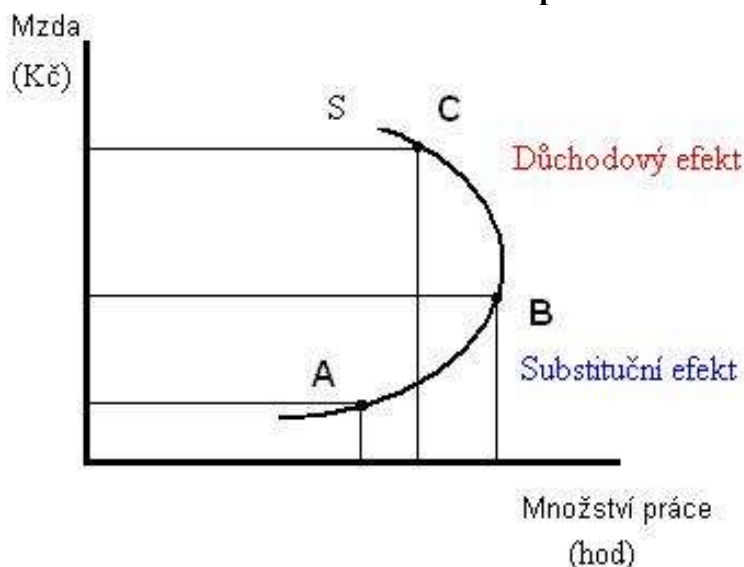
Zdroj: BUCHTA, Miroslav. Mikroekonomie II Univerzita Pardubice. 2005

AZ..... přímka mzdová

G..... ideální kombinace potřeby a volného času

„Ochota pracovat méně či více je odvislá od preferencí jedince a na mzdě. Ta je cenou volného času a taktéž ovlivňuje ochotu lidí i konkrétního člověka pracovat. Proto se zde objevuje tzv. substituční efekt. Jestliže se zvýší jedinci mzda, zároveň se zdraží volný čas. A právě tato situace člověka motivuje k tomu, aby volný čas zastupoval ostatními statky - tedy, aby více pracoval. Ovšem mzda je současně i důchodem. Působí tu tzv. důchodový efekt, tzn. se zvýšením mzdy se zvyšuje i důchod. Člověka tento motiv přesvědčí, aby si „přikupoval“ více volného času – tzn. méně pracoval a užíval si více svého volného času. Více je patrné v grafu č.3.

Graf 3: Richardova křivka – nabídka práce

Zdroj: HOLMAN, Robert. Mikroekonomie. Praha: C.H. BECK. 2002

A, B, C...ideály, kdy člověk pracuje ochotně

S..... křivka nabídka práce - individuální

Jak zdůrazňuje Holman, výše sociální podpory výrazně ovlivňuje zaměstnanost. Jestliže sociální podpora roste, lidé s ne příliš vysokou mzdou raději upřednostní sami sebou řízený volný čas a tuto sociální podporu, než-li by pracovali. V důsledku toho roste dobrovolná nezaměstnanost. Obdobnou vlastnost má proces progresivního zdanění. S rostoucím příjmem je zdanění evidentně vyšší a demotivující pro řadu lidí. Zmíněná problematika včetně jejího dopadu je hlouběji rozebírána v další kapitole Sociální politika státu.

Lidé mívají zcela odlišné preference spotřeby v obdobích přítomnosti a budoucnosti. Touto tezí se intenzivně zabýval americký ekonom Franco Modiglianiho, který ji označil jako Hypotézu životního cyklu. „Když je člověk mladý, jeho důchod je nízký a jeho spotřeba bývá větší než důchod. Mladí lidé si vypůjčují na úkor budoucího důchodu. U lidí středního věku bývá naopak přítomná spotřeba menší než důchod, hlavně proto, že spoří na stáří.“²⁰

Z popsané hypotézy vyplývá, že mladí lidé daleko více preferují přítomnou spotřebu před budoucí spotřebou proti lidem ve věku vyšším. Celá tato situace je daná také

²⁰ HOLMAN, Robert. Mikroekonomie. Praha: C.H. BECK. 2002. ISBN 80-7179-737-5

tím, že mladí generace lidí má ze počátku více výdajů související s bydlením, výbavou domácnosti, přepravního prostředku a s postupem času přicházející rodinou. Lidé v současnosti jsou daleko více náročnější než-li dříve, mají své určité standardy. Ovšem v mnohých případech jejich dosažený příjem neodpovídá těmto standardům, přesto se jich nechtějí jednoduše vzdát. A tak začíná proces v dnešní době zcela běžný, a sice k nárůstu zadluženosti osob.

3.3. Sociální program v ČR

3.3.1 Funkce programu

Mezi stěžejní funkce sociální politiky patří následující výčet, který je v dalších odstavcích podrobně rozveden:

- ochranná funkce,
- distribuční a redistribuční,
- homogenizační,
- stimulační,
- preventivní.

Ochranná funkce je historicky nejstarší z celkového rozdělení. Působí jako snaha o zmírnění nebo odstranění všech následků sociálních příběhů pracovních i životních jako např. nezaměstnanost, ochrana před negativním pracovním prostředím, účinná pomoc ve stáří a nemoci.

Distribuční a redistribuční funkce známé také jako **rozdělovací a přerozdělovací** funkce jsou jednou z nejdůležitějších a nejsložitějších funkcí. Díky ní se přerozdělují platy a důchody, označuje se podíl jednotlivců na celkovém i částečném výsledku ekonomické činnosti a v konečném hodnocení tak určuje společenské bohatství. Přerozdělováním se zásadně snižují nerovnosti ve společnosti, což se nazývá tzv. sociální spravedlností neboli solidaritou. Prostředky, jež se využívají k rozdělování se nazývají daně a transfery. Lorenzova křivka popisuje rozdělování těchto prostředků ve společnosti. Samuelson ji popisuje takto: „Graf znázorňující kumulativní procentuální podíl obyvatelstva na vodorovné ose a kumulativní procentuální podíl získaného důchodu na svislé ose. K zobrazení se používá stupně rovnosti nebo nerovnosti v distribuci důchodů. Čím větší je

odchylka Lorenzovy křivky od osy kvadrantu, tím větší je rozdělování důchodu.“²¹

Homogenizační funkce je relativně nová funkce, která je velice úzce spojena s předchozí funkcí a měla by plynout ke srovnání životních podmínek pro celkové obyvatelstvo.

Stimulační funkce podněcuje sociální citění, jednání a chování jednotlivců a různých sociálních skupin v ekonomické, ale také v mimoekonomické oblasti.

Preventivní funkce je snahou předcházet nebo zcela zamezit konkrétním nepříznivým sociálním situacím, které tvoří chudoba, nezaměstnanost a poškození zdraví. Tato funkce se postupem času vyvinula a vymanila z hygienické a bezpečnostní funkce, kterou dnes už společnost vnímá jako funkce celospolečenské prevence.

Jak uvádí Krebs²², ve všech zemích a v každé době se nachází určitý stupeň nerovnosti a redistribuce, jenž bývá pro společnost přijatelný. Ovšem záleží na úrovni a ekonomické vyspělosti, dále také na aktuální vývoj politické situace státu. Přerozdělovací funkce má zcela zásadní vliv na nezaměstnanost. Bude-li míra přerozdělování velmi vysoká, evidentně se sníží i podněty k práci či soukromému podnikání. Při již jednou zmíněném progresivním zdanění se může stát, že obyvatelé přestanou pracovat a budou raději využívat sociální transfery od státu. Obdobně to platí i o těch jedincích, kteří podnikají, neboť s vysokým zdaněním pro ně roste riziko. Bude se ztrácet jejich pozitivní motivace a budou se snažit svoji činnost do určité míry utlumovat. Naopak bude-li míra redistribuce příliš nízká, oslabí se ekonomický rozvoj ve společnosti a může vest k politické nestabilitě.

²¹ SAMUELSON, Paul. A. NORDHAUS, William. D. ISBN 80-205-0494-X

²² Volně upraveno z KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. ISBN 978-80-7357-276-1

3.4. Metody pro zpracovávání dat

Nezbytnou kapitolou diplomové práce je rozbor metod zpracování údajů a otevírá tak následující konkrétní a výzkumnou část tohoto spisu.

„Vytvoření sociální mapy organizace je výsledkem sociální analýzy, tedy takové sociologické, psychologické a částečně i ekonomické rozborové činnosti, která podává úplný přehled podmínek a skutečností ovlivňujících činnost jedinců“²³. Sociální analýza je doplněná také psychologickým rozměrem. Cílem této konkrétní analýzy je vytvoření podmínek pro eliminaci nedostatků a chyb.

Objektivita je při určování techniky použití ke zpracování sesbíraných empirických dat velice důležitá. Proto, aby se docílilo naprosté objektivnosti, se může využít většího metod či je navzájem kombinovat.

Metody empirického výzkumu se klasifikují do čtyř základních sekcí dle zdrojů získaných dat:

- dotazování,
- pozorování,
- experiment (pokus),
- analýza zásadních skutečností,

Hlavním posláním kvalitativního výzkumu je poznat zatím neznámé skutečnosti o sociálních a psychologických skutečnostech, hlavně zdali vůbec něco takového neprobádaného existuje, dale pak funkce a faktory, které tuto skutečnost ovlivňují a souvisejí s ní.

Metody kvantitativní a kvalitativní se velmi často prolínají a ve výzkumu je není možné přesně odlišit, existují tu různé jejich modifikace.²⁴

Ve výzkumu zaměřeného na sociologické a psychologické obory je nejběžněji užívanou metodou dotazník a také standardizovaný rozhovor (běžně používaný termín interview).

²³ BEDRNOVÁ Eva. NOVÝ Ivan a kol. Psychologie a sociologie řízení. Praha. Management Press. 2007. ISBN 978-80-7261-169-1

²⁴ Volně upraveno z: BEDRNOVÁ Eva. NOVÝ Ivan a kol. Psychologie a sociologie řízení. Praha. Management Press. 2007. ISBN 978-80-7261-169-1

Zmíněné metody jsou nejen u odborníků, ale především i u laické veřejnosti nadměru oblíbeny pro své výhody, kterými jsou:

- jednoduchost a lehkost vypracování tohoto nástroje,
- možnosti získání vysokého množství dat od velkého počtu jedinců v krátkém časovém úseku,
- ne příliš vysoké náklady a lehce řešitelnou organizaci akce,²⁵

Sám jsem při výzkumu ocenil i chtěnou anonymitu, kterou mnozí respondenti vyžadovali. Jejich ochota v anonymním šetření byla zřejmá.

Přesto musí být u získaných výstupů v odpovědích respondentů nutná obezřetnost, neboť zpětná vazba může být zkreslená. A to z individuálních důvodů provázená neochotou podat informaci nebo čirým nepochopením konkrétní otázky. Proto je zásadní postupovat při koncipování otázek podle přesně daných principů, které jsou vypsány níže:

- otázky musejí být formulovány jasně, přesně a srozumitelně, a to bez cizích a odborných výrazů,
- otázky nesmí být v žádném případě sugestivní,
- otázky musí mít jednoznačný smysl, nesmí být připuštěn dvojsmysl,
- otázky nesmí být natolik dlouhé, aby odrazovaly, neboť dotazovaný ztrácí zájem,
- otázky musí směřovat ke konkrétnímu problému, kterého se týkají místně a jsou také časově vymezeny,
- všechna možná neznámá fakta a termíny musí být dopředu srozumitelně vysvětleny respondentovi.²⁶

V metodice je dané pravidlo posloupnosti, tzn. že otázky se musí logicky odvíjet. Otázky na existenci určitého jevu a na strukturu mají předcházet otázkám hodnotícím. Střídá se tedy blok otázek tzv. těžkých a s následným blokem otázek tzv. lehkých, kde lehké otázky stojí na začátku. Tyto otázky nesmí odradit respondenta. Zakončující otázky

²⁵ NOVÝ, Ivan. SURÝNEK Alois. Sociologie pro ekonomy a manažery. Praha. ISBN 80-247-0384-X

²⁶ Volně upraveno z: BEDRNOVÁ Eva. NOVÝ Ivan a kol. Psychologie a sociologie řízení. Praha. ISBN 978-80-7261-169-1

jsou opět snadné, neboť již nevyžadují pozornost respondenta.²⁷

Mnou vybraná metoda výzkumu rozlišuje tři po sobě jdoucí a současně navazující fáze neboli etapy průběhu výzkumu:

- přípravná etapa,
- realizační etapa,
- zpracování výsledných dat a interpretace.

Přípravná etapa je ze všech tří vypsanych fází tou nejnáročnější a vůbec nejdůležitější. Zabývá se konkrétním projektem výzkumu. V etapě se charakterizují problémové situace, přesně se formulují cíle, jež musí být stejně tak reálné jako splnitelné. V přípravné fázi se stanoví hypotézy, tzn. konkrétní domněnky, které jsou pro výzkum opodstatnělé. Domněnky vychází z teoretické analýzy, jsou to velmi jednoduchá tvrzení, v nichž jsou interpretována očekávaná tvrzení. Etapa vymezuje objekt a určitý předmět zkoumání, neboť objektem je buď konkrétní jedinec, skupina či dokonce organizace, na kterou proces poznávání jednoznačně zaměřen. Neboli to, co je zjevné nebo skryté, ovšem vyvolává problémové situace. Předmětem jsou potom stěžejní vlastnosti a významné zvláštnosti objektu. A tyto se zkoumají přímo daným výzkum.

Přípravná etapa přímo určuje místo a čas, kde bude analýza realizována. Důsledně je vytvořen časový harmonogram a detailní rozpočet nákladů výzkumu. Konečně se také vymezuje vzorek obyvatel, který se bude zkoumat a jakou metodou.

Realizační etapa je fází, kdy se připravuje výzkumný terén. Zároveň se získávají vlastní sociální informace. Nezbytné je zajištění jednotného postupu při sběru informací, všem respondentům předkládat shodný typ dotazníků s totožnými dotazy.

Etapa **zpracování výsledků a jejich interpretace** je většinou naplněna sbíráním informací pomocí dotazníků, jež poskytují souborné informace o sledovaných jevech. Proto se statisticky zpracovávají a podléhají statistickým zákonitostem. V etapě musí být splněny následující podmínky. A sice Výběrový vzorek musí být dostatečně

²⁷ Volně upraveno z: NOVÝ, Ivan. SURÝNEK Alois. Sociologie pro ekonomy a manažery. Praha. Grada Publishing. 2002. ISBN 80-247-0384-X

reprezentativní, musí přesně odpovídat zkoumanému souboru. Základní rozložení se zjišťuje dle jednoho přímo určeného znaku, např. aritmetický průměr, modus nebo medián, stanovují se odchylky. Křížovým tříděním se spojují určité znaky, či fakta a z nich se posléze vyvozují vzájemné souvislosti. Součástí poslední etapy je závěrečná zpráva. V ní se musí výsledky přesně interpretovat, tzn. jednoduše popsat a z výsledků vyvodit důsledky. Součástí jsou také doporučení pro praktickou sféru, aby se zjištěným nedostatkům dalo v budoucím čase vyvarovat.

4 Pardubický kraj a jeho charakteristika

„Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech. Polohu kraje dále určují sousedící kraje – Středočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Jihomoravský a Vysočina. Společně s kraji Královéhradeckým a Libereckým tvoří celek Severovýchod (tzv. NUTS 2). Část severovýchodní hranice kraje je zároveň i státní česko-polskou hranicí, odtud je kraj ohraničen jižní částí Orlických hor a nejzápadnějšími svahy Hrubého Jeseníku. Jih a jihovýchod je lemován vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor, střed a západ kraje je tvořen úrodnou Polabskou nížinou. Orlické hory, Žďárské vrchy a Železné hory přitom patří k chráněným krajinným oblastem kraje.”

Obrázek 3: Administrativní dělení ČR

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xe/nezamestnanost-v-pardubickem-kraji>

„Svou rozlohou 4 521 km² je kraj pátým nejmenším z ČR. Z celkové výměry kraje připadá 60,3 % na zemědělskou půdu, přitom orná půda tvoří 44,0 %. Lesní pozemky pokrývají 29,6 % rozlohy kraje. Nejvyšším bodem kraje je Králícký Sněžník (1 424 m n. m.), který je součástí stejnojmenného třetího nejvyššího pohoří České republiky. Centrální a vrcholová část pohoří Králíckého Sněžníku se zbytky původní vegetace a vrchovištním rašeliništěm byla vyhlášena národní přírodní rezervací. Nejnížší bod v kraji nalezneme na hladině řeky Labe u Kojic”²⁸

²⁸ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-pardubickeho-kraje-7262.html> dne 12.5.2016

Tabulka 1: Počet obyvatel v Pardubickém kraji k 1.1.2016

PU kraj	suma	muži	Ženy
okresy:	523 987	259 795	264 192
Chrudim	104 953	52 308	52 645
Pardubice	171 025	84 433	86 529
Svitavy	106 552	53 329	53 223
Ústí nad Orlicí	141 520	69 725	71 795

Zdroj: Vlastní zpracování

„Ve sledovaném kraji žije přes 520 000 občanů s průměrnou hustotou osídlení 114 obyvatel na 1 km². V kraji se nachází 451 obcí. Celkem je zde 34 měst a hlavní metropolí je statutární město Pardubice. Ty jsou také vzhledem k ostatním z celkového počtu měst v kraji s nejvyšší hustotou zalidnění, což dokládá tabulka č.2.“²⁹ V Pardubickém kraji žije většina lidí ve městech

Jak je z výše vypsané tabulky patrné, jsou Pardubice nejvíce osídleny. Další dříve okresní města nedosahují takové role. Všechna města obývá do 25 000 obyvatel. Je zcela pochopitelné, že tak propastný rozdíl mezi Pardubicemi a zbytkem kraje musí mít určitý vliv na trh práce a strukturu nezaměstnanosti. Stejný vliv je zřejmě i v nerovnoměrném rozdělení pracovních možností hlavně v oblasti sekundární a terciární.

“Pardubický kraj se vyznačuje rozmanitostí přírodních podmínek, osídlení i průmyslové a zemědělské výroby, a proto je rozdílná i kvalita životního prostředí. Mezi nejméně postižená území antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin (bez větších sídel) ve střední a severní části okresu Ústí nad Orlicí a v jižní části okresu Chrudim. Nejintenzivněji je poškozené životní prostředí v územích s koncentrovaným průmyslem, osídlením a dopravními uzly. V Pardubické aglomeraci je stupeň poškození životního prostředí zejména chemickým průmyslem a energetikou jeden z největších v rámci ČR (Paramo, Synthesia, elektrárny Opatovice a Chvaletice).”³⁰

²⁹ Volně upraveno z: <http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=2613&category> dne 12.5.2016

³⁰ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-pardubickeho-kraje-7262.html> dne 12.5.2016

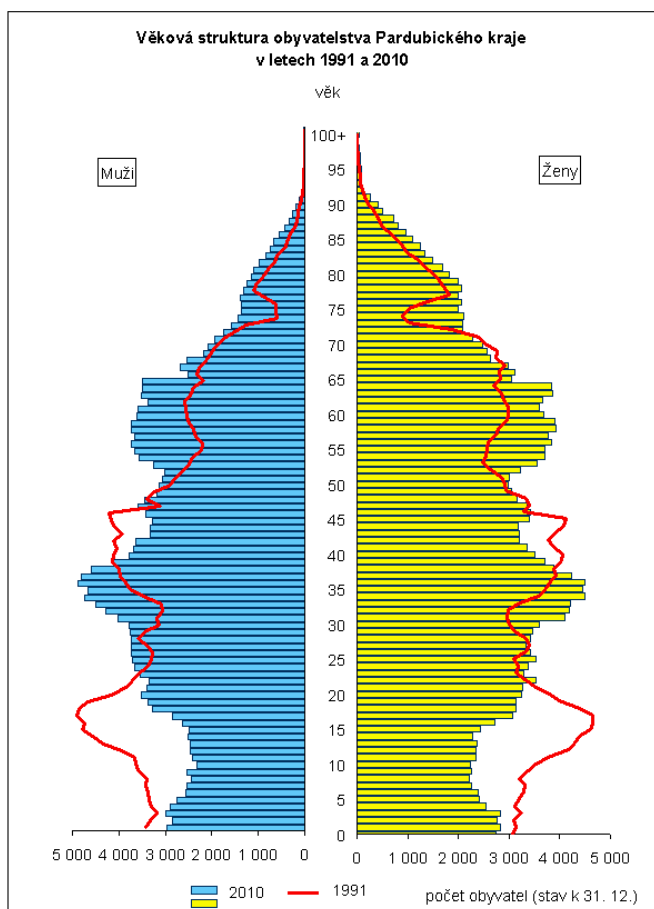
4.1. Věkové rozvrstvení obyvatel Pardubického kraje

Tendence posledních let na území Pardubického kraje je taková, že se množství obyvatel neustále navyšuje. Ovšem i přes tento progresivní postup se Pardubický kraj řadí jen na dvanácté místo mezi všemi kraji České republiky.

K datu 1.11.2016 žilo v Pardubickém kraji 523.987 obyvatel. Demografické složení obyvatel nejen v Pardubickém kraji, ale i celé České republiky bylo velmi ovlivněno po roce 1990 razantním poklesem porodnosti. V nedávné době opětovně mírným vzrůstem porodnosti.

Ačkoliv se od roku 2003 zvýšila porodnost, podíl obyvatel ve věku do 15 let konstantně zůstává stále velmi nízký. Vývoj od 90. let po rok 2015 je jasně a přehledně znázorněn ve věkové pyramidě obyvatelstva. Toto rozvrstvení se odborně nazývá strom života a v něm je graficky znázorněno věkové složení populace.

Graf 4: Vývoj stromu života v Pardubickém kraji v letech 1991 - 2010

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/xs/vekove_slozeni_obyvatelstva_pardubickeho_kraje_v_roce_2010 dne 22.7.2016

V roce 2015 byla věková skupina dětí 0 – 14 let zastoupena v populaci Pardubického kraje hodnotou 15,2%. Celkový počet dětí do 15 let klesl od roku 1991 více jak celých o 32 000. Věková skupina obyvatelstva v produktivních letech (15 - 64 let) byla posílena počátkem 90. let. Do této skupiny se řadí ekonomicky aktivní občané a ti v roce 2015 tvořili 69,4%. Věkově nejstarší nad 65 let 14,9%. Podíl právě této věkové kategorie se navyšuje zatím pouze pozvolna, neboť přes tuto hranici přechází v posledních letech zatím početně slabý ročník.

Komplikace však nastanou až tehdy, až do nejstarší kategorie nad 65 let vstoupí silné ročníky osob narozených po roce 1950. Obyvatelstvo začne striktně stárnout, výrazně se změní se i tvar demografické mapy stromu života. Struktura bude silná dole a nahoře se bude ztenčovat.³¹

4.2. Zemědělství v Pardubickém kraji

Pardubický kraj díky své příhodné geografické poloze si dlouhodobě výrazně zachovává jednoznačnou významnou pozici v oblasti zemědělství. V některých částech tohoto kraje, především Polabská nížina, část území Chrudimska a také Svitavska, má nejvyšší bonitu zemědělské půdy. To znamená, že je tato půda nejvíce úrodná a také nejvhodnější k provozování veškeré zemědělské činnosti. Pardubický kraj patří tak k hejtmanstvím s největším objemem zemědělské výroby v republice. Vhodné podmínky a podnebí je zde příznačně příznivé, zimy jsou zde mírnější a letní období naopak teplejší než jinde. Zemědělská výroba se soustřeďuje jak na rostlinnou výrobu, tak i na tu živočišnou. Zemědělská půda tvoří celých 60% rozlohy kraje. Pěstuje se tu především různé druhy obilí, řepa cukrovka, řepka olejka. Živočišná výroba je cílena na stěžejní pilíře zemědělských produktů jako mléko nebo maso.

V posledních letech dochází k mírnému snižování zemědělské aktivity, a to z hlediska snížení celkového objemu hrubé přidané hodnoty. Ze zemědělského sektoru přechází pracující lidé za zaměstnáním do různých ostatních sektorů, jež většinou mají sídlo ve městech. S tímto trendem je úzce spojena migrace obyvatelstva směrem do větších měst a částečný úbytek jedinců ve venkovských oblastech. Lze zde postřehnout nedostatečnou úroveň pozitivně směřujících marketingových aktivit a neschopnost

³¹ Volně upraveno z: <http://www.pardubice.czso.cz/> dne 12.8.2016

zemědělců vzájemné domluvy. Chybí také propojení zemědělství se zpracovatelským průmyslem, čímž by se zajistil odbyt vypěstovaných plodin a živočišných produktů. Velkou a vhodnou nadějí jsou pro zemědělce dotace od Evropské unie z fondu ERDF na podporu zemědělských producentů, jejich činnosti a podnikání v oboru. Fond se přímo zaměřuje na aktivity spřízněné s agroturistikou a zakládání farem a biofarem. Dále fond podporuje tzv. ekologické zemědělství a předchází tímto rostoucím negativním vlivům dlouhodobé zemědělské činnosti na životní prostředí.

4.3. Průmysl v Pardubickém kraji

Pardubický kraj není jen oblastí zemědělskou, ale také i střediskem obchodu a komerčních center včetně nákupních. Je zde příznačně silná koncentrace průmyslu, v němž je zastoupený především lehký průmysl chemický. Ten má v této oblasti dlouholetou tradici a také má nejvyšší produkci ve srovnání s ostatními částmi České republiky. Dále se zde nachází průmysl strojírenský, potravinářský a oděvní. Pardubický kraj je velice zajímavou lokalitou pro zahraniční investory z hlediska nabídky vyhrazených průmyslových a stavebních zón, které se v posledních dvaceti letech v tomto kraji dominantně rozrostly.

“Nejintenzivněji je poškozené životní prostředí v územích s koncentrovaným průmyslem, osídlením a dopravními uzly. V Pardubické aglomeraci je stupeň poškození životního prostředí zejména chemickým průmyslem a energetikou jeden z největších v rámci ČR (Paramo, Synthesia, elektrárny Opatovice a Chvaletice).”³²

V Pardubickém kraji se průmyslu velmi daří a je dostatečně rozvinutý, kraj i přesto hledá nové cesty, jak zatraktivnit průmyslové lokality pro nové investory. V tabulce níže je názorně ukázáno, jaké podniky v Pardubickém kraji se řadí mezi nejvýznamnější a mají tudíž velmi dobrý vliv na rozvoj průmyslu. Tuto statistiku vyhodnotil CzechInvest pro rok 2015 i s proměnnými počtu pracovníků zaměstnávají a velikosti obrátu v tuzemské měně CZK.

³² <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-pardubickeho-kraje-7262.html> dne 12.8.2016

Tabulka 2: Největší firmy v kraji pro rok 2015

Okres sídla	Název	Kategorie počtu pracovníků
Chrudim	Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé	500 - 999
	MEGATECH Industries Hlinsko s.r.o.	500 - 999
	KOVOLIS HEDVIKOV a.s.	500 - 999
	Chrudimská nemocnice, a.s.	500 - 999
Pardubice	Panasonic Automotive Systems Czech, s.r.o.	500 - 999
	M - SILNICE a.s.	500 - 999
	DOSONAP s.r.o.	500 - 999
	PARAMO, a.s.	500 - 999
	JIP východočeská, a.s.	500 - 999
	Statutární město Pardubice	500 - 999
	ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB	500 - 999
	Univerzita Pardubice	1000 - 1499
	KIEKERT-CS, s.r.o.	1000 - 1499
	Pardubická krajská nemocnice, a.s.	1500 - 1999
	Krajské ředitelství policie Pardubického kraje	1500 - 1999
	Synthesia, a.s.	1500 - 1999
	FOXCONN CZ s.r.o.	3000 - 3999
Svitavy	Ravensburger Karton s.r.o.	500 - 999
	SVITAP J. H. J. spol. s r. o.	500 - 999
	Svitavská nemocnice, a.s.	500 - 999
	Litomyšlská nemocnice, a.s.	500 - 999

	SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o.	1000 - 1499
Ústí nad Orlicí	Autoneum CZ s.r.o.	500 - 999
	KONZUM, obchodní družstvo v Ústí nad Orlicí	500 - 999
	Isolit-Bravo, spol. s r.o.	500 - 999
	CZ LOKO, a.s.	500 - 999
	SOR Libchavy spol. s r.o.	500 - 999
	Orlickoústecká nemocnice, a.s.	500 - 999
	SCHOTT Electronic Packaging Lanškroun s. r. o.	500 - 999
	Rieter CZ s.r.o.	500 - 999
	Iveco Czech Republic, a. s.	1500 - 1999
	OEZ s.r.o.	1500 - 1999
	AVX Czech Republic s.r.o.	3000 - 3999

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/xs/ekonomicke_subjekty_v_pardubickem_kraji_k_31_12_2015

Pardubický kraj má 9 zón, z toho jednu velkou cca 100 ha (z více než 50% je využita), dále stejný podíl menších a středních zón s velkou nebo plnou rezervou pro využití. Velká nabídka zón vysoko převyšuje poptávku. Větší než potřebný počet zón byl při plánování v předchozích letech pokládán za přirozenou potřebu pro zajištění konkurenčního prostředí. Lze předpokládat, že konkurence při výběru navrhovaných rozvojových zón už zafungovala a v dalších letech dojde k redukci počtu a rozloh zón, které nebyly úspěšné. Příklady takového postupu již existují. Neplatí to zcela a některé zóny dosud nevyužité mohou být ještě v dalším období využity, např. vlivem dostavby dopravní infrastruktury. Redukci počtu a rozloh zón lze předpokládat z ekonomických důvodů, blokáce území bez reálné šance na využití není žádoucí, území je možno využít pro jiné účely. Dále lze předpokládat redukci rozsahu zón s ohledem na sofistikovanější formy využití území bez velkých nároků na plochy. Příkladem je většina velkých nebo i

strategických zón, které jsou volné - dochází k ústupu od původních zásadních požadavků na strategického investora, akceptuje se drobnější členění zón, více se prosazuje smířlivost s volným programem pro dosažení naplnění zón. Nepodstatné není ani urbanistické hledisko, požadující větší zdrženlivost ve vymezení ploch pro tyto zóny ve prospěch zachování relativně přírodní příměstské krajiny.³³

4.4. Doprava v Pardubickém kraji

“Územím kraje prochází 542 km železničních tratí, přičemž k nejvýznamnějším železničním uzlům patří města Pardubice a Česká Třebová, která tvoří součást mezinárodní železniční magistraly Berlín – Praha – Brno – Vídeň. Na hlavní koridor jsou v Pardubicích napojeny celostátně významné trati ve směru na Liberec a přes Chrudim a Hlinsko na Havlíčkův Brod. Současná silniční síť zaujímá 3 604 km, z toho dálnice 9 km, silnice I. třídy měří 462 km a silnice II. třídy 912 km.

Nejvýznamnější tranzitní proud prochází územím kraje po silnici č. I/35 ve směru jihovýchod – severozápad; přes Moravskou Třebovou, Svitavy, Litomyšl, Vysoké Mýto a Holice míří ke Hradci Králové. Důležitá je také silnice č. I/37, směřující od severu přes Pardubice a Chrudim ke Ždírci nad Doubravou. V letecké dopravě hraje rozhodující úlohu mezinárodní letiště v Pardubicích s vojenským a civilním provozem. K říční dopravě slouží v kraji pouze krátký splavný úsek řeky Labe do Chvaletic, splavnění Labe až do krajského města bylo zatím odloženo. K zajímavým turistickým sezónním atrakcím patří říční osobní doprava na trase Kunětice – Pardubice – Přelouč.”³⁴

4.5. Cestovní ruch v Pardubickém kraji

Pardubický kraj má dosud zcela nevyužitý obrovský potenciál také v rámci cestovního ruchu. Nalezneme v celé oblasti jak přírodní krásy a zajímavosti, tak současně kulturní, historické a architektonické památky. “Pardubický kraj má mnohé předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Má krásnou přírodu rovinného i horského charakteru, příznivé klima a množství příležitostí ke koupání, provozování vodních sportů, pro pěší turistiku, cykloturistiku a zimní sporty. K turisticky atraktivním oblastem patří zejména

³³ <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/regionalni-informace/prumyslove-zony/> dne 13.10.2016

³⁴ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-pardubickeho-kraje-7262.html> dne 13.10.2016

severní a východní část okresu Ústí nad Orlicí – podhůří Orlických hor, lyžařský areál Buková hora-Suchý vrch, oblast Králického Sněžníku. Rovněž v chrudimském okrese, zejména v jeho jižní a jihozápadní části, je řada turistických center. K nejnavštěvovanějším patří okolí Sečské přehrady, oblasti u Horního Bradla, Bojanova či Křižanovic ležící v Železných horách. Na území celého kraje se rozvíjí agroturistika (týká se podhorských částí kraje), zvláště se zaměřením na tradiční chov koní. V roce 2015 měl Pardubický kraj celkem 359 hromadných ubytovacích zařízení s 20 544 lůžky, v zařízeních pobývalo 321 tisíc hostů s průměrným počtem přenocování 3,0. Počet hromadných ubytovacích zařízení, lůžek v nich i počet hostů patří v mezikrajském srovnání v Pardubickém kraji k nejnižším.”

³⁵ Kunětická hora je dominantou cesty z Pardubic do Hradce Králové a její vyvřelý čedičový základ umožňuje při zdolání kilometrového stoupání překrásný rozhled do celého Pardubického kraje.

Východočeskou Louirou je nazývána oblast se zámky na řece Orlice. Reprezentativní sídla české šlechty se v posledních letech navrátila původním majitelům a po rozsáhlé rekonstrukci nabízí kulturní i společenský rozkvet svých obcí. Mezi trojici nejhezčích zámků lze zařadit stavbu v Doudlebách nad Orlicí potomků pánů z Bubna a Litic, Kostelci nad Orlicí rodu Kinských a konečně častolovický zámek hrabat ze Sternberka.

4.6. Pracovní trh

V kraji se koncentruje průmysl, ale i komerční a veřejné služby. V posledních letech kraj zaznamenal významný zájem zahraničních investorů, kteří využívají nabídek připravených průmyslových zón. Ekonomickou prosperitu kraje výrazně ovlivňuje to, že region protíná evropský železniční koridor. Využit lze i silniční, vodní a leteckou dopravu. V kraji je zastoupeno především všeobecné strojírenství a elektrotechnika, dále pak průmysl chemický, zpracovatelský, zemědělský a potravinářský. Za významný lze považovat průmysl chemický, který je koncentrován do okresu Pardubice. Tradiční je i vzdělávání odborníků v oblasti chemie na Univerzitě Pardubice, Fakultě chemicko-technologické.³⁶

³⁵ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-pardubickeho-kraje-7262.html> dne 12.10.2016

³⁶ <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2760&acro=Imi&mode=&recordLang=cs&lang=cs&parentId=&countryId=CZ®ionId=CZ0> dne 17.10.2016

V oblasti Pardubického kraje v poměrně krátké době, kdy se celková analýza prováděla, se nacházelo 103.488 ekonomicky aktivních subjektů. Z této celkové sumy do skupiny malých a středních podniků připadlo cca 14%, což je malý podíl. Pardubický kraj tedy reagoval ve své strategii postojem tento procentní bod zvýšit. V celkovém podílu v průmyslu podniká 1.997 společností, což čítá 16%.

V Pardubickém kraji vedle stěžejních a dominantních podniků existují střední a malé podniky, v nichž převažující část tvoří mikropodniky a malé podniky. Ty se právě vyznačují velkým nedostatkem finančních zdrojů, mají omezený přístup k progresivnímu výzkumu a vývoji, neboť své finance primárně investují do jiných oblastí podnikání, které jsou pro tyto společnosti důležité. Existují programy na podporu malého a středního podnikání, jsou to výše vypsané programy regionální, národní a programy z EU.

Nedílnou součástí průzkumu bylo zmapování stavu v oblasti trhu práce v Pardubickém kraji se zaměřením na základní, střední, odborné, vyšší a vysoké školství. Bylo prokázáno, že v kraji je nedostatek lidí s technickým zaměřením od vyučených jedinců až po ty vysokoškolsky vzdělané.³⁷

Díky této situaci se kraj zavázal tento stav intenzivně řešit. Ku příkladu zavádí zvýšení prestiže těchto škol, speciálně u těch s nižším stupněm vzdělání. Těmto institucím chce také umožnit kooperační spolupráci škol a podniků v oblasti praxe, aby tito žáci a studenti ještě před tím, než se rozhodnou, jakou školu si vyberou, měli možnost dostat se do konkrétně zaměřeného pracovního prostředí. Naopak nechce navyšovat počet gymnazijních tříd z důvodu potřeby spektra odborníků v daných oblastech nejen obecně zaměřených, ale také i s určitou kvalifikací, ve které by mohli okamžitě po ukončení středoškolského studia nastoupit do práce.

Pardubický kraj tuto akci přímo podporuje mediálně v tisku či letákovou kampaní, zakládá veřejná diskusní fóra se zaměstnavateli, řediteli různých škol a jejich žáky, pořádá prezentace ve výchovně vzdělávacích institucích a určitými směry zaměřené exkurze do podniků s technickým základem.

Součástí tohoto plánu je podpora výuky cizích jazyků na školách, aby studenti nebyli nějak diskriminováni na trhu práce z důvodu jazykové nevybavenosti.³⁸ Důležitá je spolupráce s úřady práce a podpora celoživotního vzdělávání. Česká republika se všemi

³⁷ <http://www.pardubickykraj.cz/article.asp?thema=-38224> dne 27.11.2015

³⁸ <http://www.pardubickykraj.cz/viewDocument.-4625> dne 27.11.2015

kraji může z těchto vytyčených fondů čerpat finanční prostředky na konkrétní projekty ke zkvalitnění úrovně na jejím území. Celkem je pro tuto činnost vyhrazeno zhruba 25,9 mld.€, což představuje přibližně 763,7 mld. Kč.

Ústředním odpovědným subjektem bylo z pozice České republiky pověřeno MPSV. ÚP v Pardubicích tedy začal spolupracovat s ostatními orgány v oblasti a předkládá jim projekty, které jsou zaměřené na rozvoj podpory zaměstnanců, především pak z restrukturalizovaných společností, a hlavně na posilování aktivní a účinné politiky zaměstnanosti v celkové oblasti Pardubického kraje.³⁹

Pardubický kraj chce dle svých prohlášení maximálně využívat nabízené podpory programů národních a z Evropské unie přímo určených na rozvoj svého území ve všech možných oblastech, v nichž jsou možné tyto vypsání programy cíleně aplikovat. Speciálně se však zaměřuje na rozvoj lidských zdrojů, celoživotní vzdělání a zaměstnanost jako takovou. Pardubický kraj tedy započal spolupracovat s kompetentními orgány a institucemi, jež se těmito tématy zabývají.

Výsledkem je tak snížení míry nezaměstnanosti v Pardubickém kraji, což je přímo dáno také okolnostmi nastolených ekonomických podmínek a širokého a dosud zcela nevyužitého potenciálu Pardubického kraje, jehož je snaha dostatečně využívat.

Území kraje se tak stává hodně atraktivní jednak pro domácí, tak i zahraniční investory. Míra nezaměstnanosti je v této oblasti nižší nežli v ostatních krajích.

Kraj potřebuje nutně prosazovat své zájmy. Důležité je dostupnost zásadních informací, které se odrazují v úspěšnosti projektů. Přítomnost zastupitelů kraje a vybudováním osobních kontaktů a vazeb, ať už ve Výboru regionů nebo Evropské investiční bance, s představiteli nejdůležitějších institucí Evropské unie či různých zájmových a lobbyistických skupin je nedílnou součástí aktivní politiky rozvoje oblasti. Celkově vzato to má vliv i na poskytnutí ucelených a relevantních informací, kde se jedná hlavně o časovou aktualitu informací, přizpůsobení aktivit kraje tím správným směrem, a využít tak všech dostupných možností, jež Evropská unie nabízí členským státům.

Z hlediska propagace a podpory celkového image Pardubického kraje se klade důraz na informování potenciálních zahraničních investorů o širokých možnostech aktivity kraje, blíže je seznámit s velmi proslulou historií, přírodními, ekologickými, sociálními a

³⁹ http://portal.mpsv.cz/sz/local/_obdobi_2007-2013/rlz_s_podporou_eu_v_pardubickem_kraji dne 1.12.2015

ekonomickými podmínkami, s atraktivitou celkového území kraje i jeho částí, a samozřejmě také se strategií rozvoje Pardubického kraje do blízkého i vzdáleného budoucna.⁴⁰

4.6.1 Mzdy v Pardubickém kraji v roce 2015

Touto podkapitolou začíná blok diplomové práce, ve kterém bude mnoho informací doplněno názornými tabulkami. Jen tak lze přiblížit různé tržní sféry Pardubického kraje jako územního celku České republiky.

V roce 2015 se navýšil počet zaměstnanců ve sféře ekonomických subjektů na území Pardubického kraje na celkový počet 134,8 tisíc lidí, což bylo o 2,7 % více oproti předchozímu roku 2014. Tyto informace jsou brány bez podnikatelských subjektů s počtem do 20 zaměstnanců. Průměrná hrubá měsíční mzda v Pardubickém kraji pro sledovaný rok 2015 vzrostla výrazně, a to přesně o 6,7% oproti předchozímu roku. Tzn. že se zvýšila na hodnotu 23.148 Kč na fyzickou osobu a v přepočtu na plně zaměstnané 22 290 Kč.

4.6.2 Nezaměstnanost v kraji v roce 2015

Podíl nezaměstnaných osob (počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let na počtu obyvatel ve věku 15-64 let) byl ke konci června 2015 za celou ČR 5,24 % a za Pardubický kraj 3,79 %. U mužů byla krajská úroveň nižší oproti celostátní o 1,52 procentního bodu, u žen byla nižší o 1,38 procentního bodu. Podíl nezaměstnaných žen byl v kraji o 0,83 procentního bodu vyšší než podíl mužů. V porovnání s předchozím rokem se v kraji podíl nezaměstnaných snížil o 0,23 procentního bodu; oproti stejnému měsíci předchozího roku byl nižší o 0,84 procentního bodu. V mezikrajském srovnání je v Pardubickém kraji třetí nejnižší podíl nezaměstnaných. Nejnižší podíl nezaměstnaných je v Plzeňském kraji (3,67 %) a v Královéhradeckém kraji (3,76 %). Hlavní město Praha se podílem nezaměstnaných osob (3,81 %) zařadilo až na čtvrté místo. Nejvíce je nezaměstnaností postižen Ústecký kraj (8,32 %). Mezi okresy kraje byl k 31. 12. 2015 nejnižší podíl nezaměstnaných na Pardubicku – 3,47 %, nejvyšší pak v okrese Svitavy – 4,68 %. Za uplynulý měsíc poklesl podíl nezaměstnaných ve všech okresech kraje, výraznější pokles byl zaznamenán na Chrudimsku a Svitavsku.

⁴⁰ <http://www.pardubickykraj.cz/?thema=3777& dne=25.11.2015>

Ke konci června 2016 bylo na úřadech práce v Pardubickém kraji evidováno 13 490 nezaměstnaných osob, přičemž dosažitelných uchazečů ve věku 15–64 let, kteří mohli bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, bylo 12 870. V průběhu měsíce se počet osob bez práce v kraji snížil o 755, pokles byl zaznamenán ve všech okresech kraje, nejvíce v okrese Svitavy (o 229 osob) a Ústí nad Orlicí (o 203 osoby). Na úřadech práce v kraji bylo nově zaregistrováno 1 741 osob, z jejich evidence naopak odešlo 2 496 uchazečů.

Volných pracovních míst bylo v kraji ke konci června 9 447 (tj. o 681 více než na konci května); na jedno místo tak připadalo 1,4 uchazeče o zaměstnání. Nejpříznivější poměr mezi uchazeči a volnými místy je v okrese Pardubice s necelým jedním uchazečem na 1 volné místo a v okrese Ústí nad Orlicí s méně než dvěma uchazeči. V okrese Svitavy a Chrudim připadají na jedno volné místo více než 2 uchazeči.⁴¹

Tabulka 3: Neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa k 31. 12. 2015

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, evidence úřadů práce

	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		Volná pracovní místa hlášená úřadům práce	Uchazeč na 1 volné pracovní místo	Podíl nezaměstnaných osob (v %) ¹³		
	celkem	z toho dosažitelní ve věku 15-64 let			celkem	muži	ženy
Česká republika	384 328	365 594	133 939	2,9	5,24	4,91	5,59
Pardubický kraj	13 490	12 870	9 447	1,4	3,79	3,38	4,21
v tom okresy:							
Chrudim	2 710	2 432	1 137	2,4	3,55	3,13	3,99
Pardubice	4 096	3 875	4 700	0,9	3,47	3,00	3,95
Svitavy	3 250	3 219	1 342	2,4	4,68	4,20	5,19
Ústí nad Orlicí	3 434	3 344	2 268	1,5	3,68	3,42	3,95

¹³ podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let na počtu obyvatel ve věku 15-64 let v %

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/x/nezaměstnanost-v-pardubickem-kraji>

Během roku 2015 klesala míra nezaměstnanosti, na začátku roku byla 3,79 %, v měsících červenci a srpnu se pohybovala kolem 3,22%, a ke konci roku klesala až do října, kdy byla nejnižší a to 3,13%.

⁴¹ <https://www.czso.cz/csu/x/nezaměstnanost-v-pardubickem-kraji-k-30-cervnu-2015-dne-21.7.2016>

4.7. Strategický rozvoj regionů

Vstupem do Evropské unie dne 1. 5. 2004 se Česká republika zavázala přijmout tzv. Lisabonskou strategii např. že bude aktivně podporovat dynamiku ekonomického růstu, zvyšovat světovou konkurenceschopnost a další účinný rozvoj České republiky jako státu i jeho dílčích částí – regionů.

V důsledku této strategie se náš stát rozhodl, že bude podporovat vědecký výzkum, vývoj a rozvoj regionální politiky v jednotlivých dílčích samosprávách. Regionální politika tedy vychází z obecné teorie regionálního rozvoje.

Teoretické pojetí tohoto regionálního rozvoje vytváří nové poznatky pro regionální politiku. Tyto poznatky bývají následně využity v praxi rozvoje každého z regionů. Politika se zabývá charakteristikou jednotlivých regionů a rozvojem výrazného potenciálu a stěžejních nedostatků v rozvoji kraje. Dále nalézají účinné nástroje regionální politiky ke zlepšení socioekonomického rozložení aktivit, využívá a rozvíjí hlavní i ostatní potenciál kraje v praxi.

Z hlediska právního státu se regionální politika v České republice musí řídit zákonem o podpoře regionálního rozvoje. Ten udává jednoznačnou povinnost důsledně pomáhat regionům strukturálně znevýhodněným, hospodářsky zaostalým, venkovským a dalším ostatním regionům, jež mají v sobě začleněné vojenské a pohraniční oblasti. Zásadním vedoucím dokumentem je Strategie regionálního rozvoje, ta vznikla v roce 2000. Na tento spis navázaly následující dokumenty směřující k rozvoji a blahobytu, a sice Programy krajů České republiky a posléze v roce 2006 strategie nová.

Toto je primární dokument v oblasti místního rozvoje a územního plánování, navíc je důležitým nositelem argumentů České republiky v Evropské unii a to pro oblast územního rozvoje. Do priorit politiky soudržnosti přináší regionální aspekty, kdy řešení problémů deleguje i na kraje.

Hlavním významem vytyčené strategie je intenzivní prohlubování sektorové a regionální kooperace a podpora vypsání programů ze strukturálních fondů Evropské unie. Vizí strategie České republiky je výkonná a konkurenceschopná ekonomika, která dosahuje standardů Evropské unie, zároveň však bude naše vlast udržovat své tradiční způsoby života a kvality, které odpovídají historii a postavení v Evropě.

Regionální čili krajský nebo oblastní rozvoj je prioritním cílem regionální politiky

v praktickém oddělení, zaobírá se možným růstem a plným využitím socioekonomického a přírodního potenciálu, následně kvalitativním zvyšováním životní úrovně, celkové kvality života jedince, skupin i společnosti, a především zviditelnění a konkurenceschopnosti regionu.

Regionální rozvoj se do jisté míry úzce prolíná s územním rozvojem regionu a vzájemně integrují, protože územní rozvoj se cílevědomě snaží efektivně zhodnocovat území daného regionu především účelovou změnou využívání konkrétního území a má tudíž význam pro veškeré stavební činnosti a vzestup regionálního potenciálu v prostoru⁴².

4.8. Pardubický kraj a jeho strategie

V kraji, o němž je celá diplomová práce, se nachází celá řada organizací, které se soustřeďují na rozvoj, inovaci, příliv aktivních investic do kraje a konečně vytváření strategií.

Stěžejním úkolem je naprostá podpora existence kraje, v něm bydlících a působících občanů a podnikatelů, přesná prezentace a důstojná reprezentace Pardubického kraje v rámci České republiky, Evropské unie i v mimoevropském poli.

Do těchto složek patří hlavně Regionální rozvojová agentura pro Pardubický kraj, společnost CzechInvest, sdružení Euro Info centrum Pardubice, Krajská hospodářská komora, Grantová agentura České republiky, Asociace inovačního podnikání České republiky, Regionální informační a kontaktní centrum Pardubice.

V nedávném čase byl opětovně přepracován strategický dokument rozvoje kraje z roku 2000, program rozvoje Pardubického kraje, který byl prováděn regionální rozvojovou agenturou Pardubického kraje a ROODOSEM poradenstvím pro obce. Tento dokument svým obsahem patří mezi pilíře programových dokumentů k podpoře regionálního rozkvetu na úrovni kraje. Vychází zejména ze zákona o krajích č. 129/2000 Sb. a ze zákona o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb..

Při následné aktualizaci dokumentu se vycházelo ze zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, a to konkrétně ve znění č. 93/2004 Sb., kdy se kladl především důraz na vzestup kvality života a na ochranu regionů a jejich životního prostředí.

Základní vizí bylo heslo „Pardubický kraj pestrý pro život“. Součástí uceleného

⁴² KOLEKTIV AUTOR Ů. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, ISBN 80-86473-80-5

programu byla základní a široká SWAT analýza, která podchycovala veškerý potenciál Pardubického kraje. Tzn. na co se v danou dobu zaměřit a naopak čeho se vyvarovat, aplikovat výzvy do budoucna. SWAT analýza respektuje přírodní, hospodářské, ekonomické i sociální determinanty a jednotlivé přednosti kraje, navíc přibližuje aktuální i odhadnutou budoucí demografickou strukturu obyvatelstva a celkový lidský potenciál pro následný vývoj a konkurenceschopnost Pardubického kraje.

Na základě výše vypsanych faktorů bylo prosazeno 7 hlavních problémových oblastí, k nimž bylo určeno celkem 22 specifických cílů, a z nich pak vyvozeno dalších 49 podstatných opatření.

Náš Pardubický kraj by se měl stát výrazně ekonomicky prosperující, harmonicky a rovnoměrně se vyvíjet, musí mít pevnou stabilní základnu s výtečnou průmyslovou pověstí a prvotně se musí stát lákavým prostředím pro nové investory jak domácí tak i zahraniční.

V současnosti je region konkurenceschopný hlavně v chemickém a elektrotechnickém průmyslu, v nichž má dlouhodobou a historickou tradici. V budoucnu se musí klást důraz na technologické inovace, jež by měly přispět velkou měrou k vyšší produkci konečných výrobků.

Program se nechce zabývat intenzívně pouze velkými podniky, ale naopak se chce soustředit na ty drobné a střední, které by měly svým kvalitním a stabilním fungováním přispět k diversifikaci ekonomické a průmyslové struktury Pardubického kraje.

Pardubický kraj leží na strategicky výhodné poloze z hlediska dopravní. Rozkládá se relativně nedaleko hlavního města v dostupné vzdálenosti 100 km a na pomyslné hranici s Moravou. Kraj protíná páteřní železniční koridor a do budoucna tu bude i napojení dálnice D11 na rychlostní komunikaci R35. Kraj se bude intenzívně zabývat výstavbou obchvatů měst, což dokládají rozpracované projekty či zahájené výstavby. Kraj má snahu rozšiřovat silniční síť a vylepšovat technický stav komunikací především na východní části oblasti, protože zde je dopravní infrastruktura nejvíce poničena.

Důležitým faktorem pro celostátní i evropskou konkurenceschopnost kraje je zajistit vysokou zaměstnanost, a tím zvýšit podíl hospodářského růstu v kraji. Pardubický kraj tak dlouhodobě chce podporovat nadějnou kultivaci širokého spektra lidských zdrojů a razantně investovat do jejich vzdělání. Kraj bude vynakládat enormně více finančních prostředků na školství, aby bylo vedle poskytování kvalitního základního a středního vzdělávání podporováno také univerzitní vzdělávání a navíc větší provázání občanů s

potřebami práce. Kraj také přednáší tezi, aby obyvatelé důvěřovali více úřadům při hledání a zajišťování práce a sami byli iniciátory přihlášení do různých rekvalifikačních kurzů.

Důslednou snahou Pardubického kraje je zatraktivnění podmínek života v kraji a přilákat do tohoto regionu co nejvíce nových obyvatel a zvýšit tak svoji populaci. Kraj se orientuje hlavně na mladé a vzděláním kvalifikované aktivní obyvatelstvo, a proto je nasnadě, aby zde figurovala pestrá nabídka pracovních příležitostí s velmi lukrativními podmínkami. Kraj chce eliminovat dojíždění obyvatel za prací do jiného regionu, co mnohdy má za následek i jejich přestěhování. Důležitou sekcí strategie je také na snižování kriminality a omezování negativních jevů, které by mohly ovlivňovat kvalitu života.

Pardubický kraj chce podporovat drobné zemědělce, aby bylo konkurenčně schopné, a lidé v tomto sektoru zůstali, a neodcházeli za do jiného. Tradiční zemědělství má především v úrodných oblastech svou velikou historii a kraj tento faktor předesílá jako stěžejní pro motivaci drobných zemědělců.

Při studiu materiálu pro tuto diplomovou práci jsem zjistil, že se v mnohých studiích klade důraz na životní prostředí. Toto téma je v dnešní době stěžejní z hlediska Pardubického kraje, neboť pokud by zde nebyly zdravé podmínky pro lidský život, tento region by nemohl být již tak atraktivní oblastí. Lidé by se sem nechtěli stěhovat a tento fakt by narušil celou strategii kraje.

Je tu proto enormní snaha nalézt účinnou symbiózu mezi rozvojem tradičního i nového průmyslu se silně aglomeračními potřebami obyvatelstva a zdravím životním prostředím. To tvoří hlavně stabilní kvalita ovzduší, veškerého vodstva, omezená či zcela redukovaná hluková zátěž a samozřejmě odpady. Kraj se bude proto snažit vzdělávat obyvatele v tomto oboru a vyvolat v nich pocit odpovědnosti.

Již v současnosti existují enviromentální spolky a instituce na uvědomování obyvatel o tom, jak si vážit přírody a zacházet s omezenými přírodními zdroji. V posledních patnácti letech bylo pro životní prostředí uděláno velmi mnoho a tento úspěch je dobrou vizitkou pro kraj a dobrým směrem následné strategie.

Se životním prostředím je blízce spjat také cestovní ruch a krajská atraktivita území, která láká veliký počet turistů k navštívení této oblasti. Pardubický kraj bude usilovat o výrazné zvýšení prosperity z cestovního ruchu, neboť s tímto procesem je spojen balíček služeb, jenž vytváří výrazný ekonomický přínos pro danou oblast.

Jestliže má ta či ona oblast jasně daný potenciál, musí ho ovšem umět rozvinout, tzn. zpřístupnit ho, vybudovat stravovací, ubytovací zařízení včetně volnočasových atrakcí. Posléze celý projekt dostatečně inzerovat a udělat mu výtečnou reklamu. Potenciál Pardubického kraje je veliký ba přímo obrovský, cílem je přilákat turisty a návštěvníky na kulturní, historické a přírodní zajímavosti.

V současné době kraj i obce stavějí cyklistické stezky, komfortní ubytovací a sportovní zařízení. Bylo kompetentními orgány rozhodnuto, že se Pardubický kraj bude intenzívně věnovat přímému zkvalitňování poskytování služeb. Bude spolupracovat s obcemi kraje, stejně tak i se soukromými podnikateli či živnostníky, kteří se touto činností zabývají.

Jak už bylo několikrát zmiňováno výše, do prosperujícího vývoje kraj zahrnuje také zřetelnou a jasnou komunikaci s občany. Pardubický kraj chce strategicky budovat svoji správu především jako službu lidem a podnikatelům. Samotní lidé jim budou pomáhat s jejich aktuálními potřebami.

Jedním z cílů je eliminovat náklady a optimalizovat hospodaření se svým veřejným majetkem a rozpočtem, v této souvislosti chce především využívat všech možností více zdrojového financování a v co nejvyšší možné míře čerpat dotace z evropských fondů.

Stručně zhodnoceno na závěr této stati platí teze, že Pardubický kraj chce usilovat o budování svého image jako zdravého, příjemného, perspektivního, rychle se rozvíjejícího regionu se zdravým životním prostředím, kam se obyvatelé chtějí stěhovat. Kraj jako takový usiluje také o to, aby zde nastalo určité a pevné spojení podvědomí člověka s krajem, ztotožnění se s ním, identifikování se v něm. Kraji nejlépe bude slušet vizitka, kdy obyvatelé reprezentují kraj svou spokojeností s kvalitou života a preferují svůj Pardubický kraj před jiným.⁴³

⁴³ Program rozvoje Pardubického kraje. <http://www.rrapk.cz/modules.php?file=article&sid=33> dne 25.11.2015

5 Realizace dotazníkového šetření

5.1. Dotazníkové šetření, jeho cíl a obsah

Hlavní cíl výzkumné části diplomové práce je konkrétní analýza situace na trhu práce a nezaměstnanost v hlavním městě Pardubického kraje a jeho blízkých obcí. Metodou tohoto výzkumu bude dotazníkové šetření, které má za úkol shrnout nejdůležitější a nejzásadnější požadavky obyvatel na práci v Pardubicích a okolí a tudíž i spokojenost se současným zaměstnáním. S tím souvisí dále ochota práci změnit, případně za jakých aspektů a podmínek. Sledována jsou také hlavní kritéria důležitosti hledání práce, která vedou uchazeče k nalezení nejvhodnější pozice, případně existují-li spojitosti hledání pracovního zařazení např. s věkem, pohlavím a samozřejmě i se vzděláním.

Obsah konkrétního výzkumu v bodech a souvislostech:

- dostatek vhodných pracovních příležitostí ve městě Pardubice a okolí,
- míra spokojenosti se současným zaměstnáním,
- míra důvěry v instituci úřadu práce,
- ochota související s lukrativním místem:
 - míra investované práce a mzdy,
 - dojíždění,
- práce a hodnoty,
- vzdělávání se na pracovní pozici,
- existence statisticky významných odchylek v odpovědích dle dichotomického třídění otázek.

5.2. Dílčí hypotézy

Dílčí hypotézy jsem stanovil v přípravné fázi výzkumného šetření a budou potvrzeny nebo případně vyvráceny v následné části diplomové práce s názvem Analýza výsledků šetření. Po vytvoření hlavního cíle a bližším seznámením s obecnou problematikou jsem vytvořil následující dílčí hypotézy:

Hypotéza 1.

75 % obyvatel města Pardubice si myslí, že v Pardubicích a jeho okolí je dostatečný počet pracovních příležitostí.

Hypotéza 2.

33 % lidí není spokojena se současným zaměstnáním, a tak si hledá nové.

Hypotéza 3.

80% dotazovaných při výběru pracovního místa upřednostňuje platové ohodnocení.

Hypotéza 4.

Lidé nevěří institucionálnímu systému, a proto se nespolehnají na úřad práce.

Hypotéza 5.

Respondenti s vysokoškolským vzděláním mají ve výrazné většině dotázaných vyšší platové ohodnocení než ti s nižšími stupni vzdělání.

5.3. Průběh šetření a metody sběru dat

Ve fázi zvané jako přípravná v této diplomové práci bylo stanoveno zabývání se pracovním trhem a nezaměstnaností v Pardubickém kraji. Vytyčený cíl zanalyzování trhu práce na konkrétním území České republiky předcházela stanovení hypotéz. Následně budou tyto dílčí hypotézy a hlavní hypotéza v průběhu další části potvrzeny či vyvráceny. Důležité je zaměřením na široký okruh jedinců včetně jejich názoru na situaci na trhu práce ve městě Pardubice a přilehlých obcích.

V diplomové práci jsem použil metodu sběru dat písemného dotazování – dotazníku. Zmíněná metoda byla aplikována náhodným výběrem. Stěžejním aspektem bylo místo, výzkumu, a to Pardubice a přilehlé obce.

Doba průzkumu byla striktně omezena na dvouměsíční rozhraní. Sběr dat probíhal v termínu od 20.9. do 19.11.2015. Způsob provedení byl elektronickou poštou, následně sběrem v terénu na ulici, na úřadu práce a v místě poštovní služby.

Zvolil jsem v šetření náhodný výběr. „Náhodný neboli pravděpodobnostní výběr je

takové výběrové šetření, kdy se jeho reprezentativnost zabezpečuje prostřednictvím náhody, resp. Přesněji řečeno prostřednictvím zabezpečení působení zákonitostí náhody.“⁴⁴

Finální dotazník byl zcela anonymní, aby se předcházelo zdráhání respondentů odpovědět a odpovědět pravdivě, podle svého jasného přesvědčení. Eliminovat tak odpovědi, které by se od dotazovaných obyvatel očekávaly. V průvodním dopise respondenti byli informováni za jakým účelem a kým je zmíněné šetření prováděné. Na konci bylo vysloveno poděkování za ochotu a čas strávený nad vyplňováním dotazníku. Při sestavování bylo nutné důrazně aplikovat jednoznačnou polohu, srozumitelnost a jasnost otázek, aby na ně mohli bez přemýšlení respondenti odpovědět. Čas vyplňování byl neomezen, a tak byl časový tlak zcela vyloučen.

Z 200 rozeslaných dotazníků bylo navraceno 140 vyplněných, což tvoří 70 %. To považuji za velmi úspěšné procento návratnosti. Dotazník obsahoval 21 otázek a doba trvání vyplnění nebyla větší než pět minut. Zařadil jsem otázky uzavřené, ale i jednu otevřenou. Tato otázka se zaměřuje na vzdělávání při zaměstnání a z 50% zůstala nevyplněna, především u respondentů s nejnižším stupněm vzdělání. V dotazníku byly použity dichotomické otázky pro rozřídění informací (pohlaví, věk a vzdělání), následně pak také otázky polynomické, neboli otázky výběrové se zvolenou numerální hodnotící škálou.

V závěrečné fázi výzkumu - zpracování výsledků a interpretaci - byla sebraná data rozříděna do kontingenčních tabulek⁴⁵ a dále zrelativována. Načež byly vytvořeny příslušné grafy. V konečné zprávě byly z předchozí práce s daty vyvozeny vzájemné souvislosti s fakty. Výsledky byly přesně interpretovány a vyvozeny důsledky.

V práci jsou také interpretována doporučení pro vyvarování se příštích nedostatků.

⁴⁴ CYHELSKÝ Lubomír, KAHOUNOVÁ Jana, HINDLS Richard. Elementární statistická analýza. Praha. Management Press. 2001.ISBN 80-7261-003-1

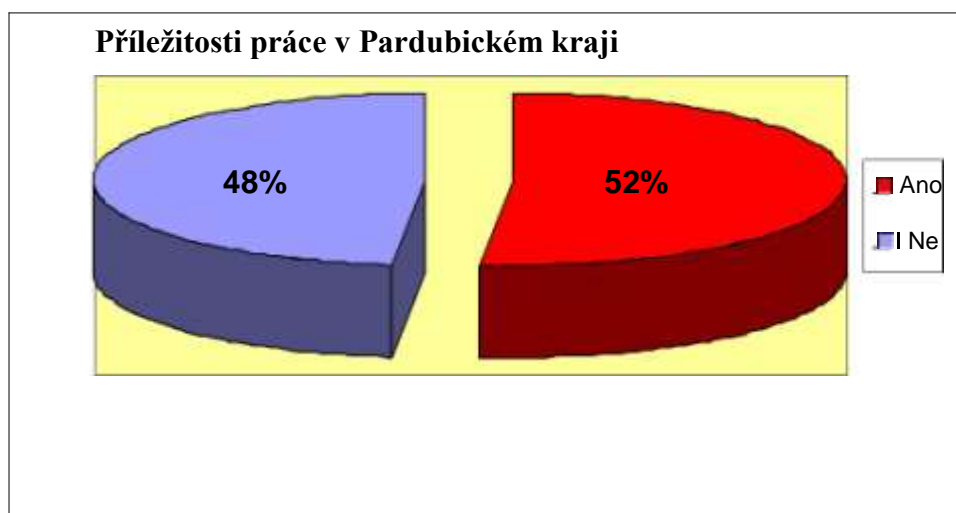
⁴⁵CYHELSKÝ Lubomír, KAHOUNOVÁ Jana, HINDLS Richard. Elementární statistická analýza. Praha. Management Press. 2001.ISBN 80-7261-003-1

6 Analýza výsledků šetření

Hypotéza 1

75 % obyvatel města Pardubice si myslí, že v Pardubicích a jeho okolí je dostatečný počet pracovních příležitostí.

Graf 5: Příležitosti práce v Pardubickém kraji

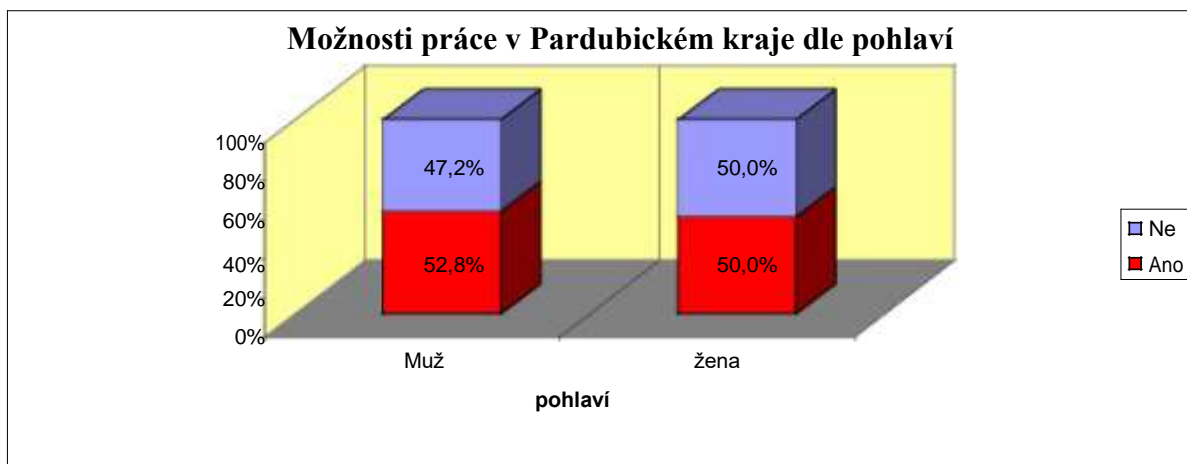
Zdroj: Vlastní zpracování

První hypotéza byla vyvrácena. Pouhých 52 % respondentů si myslí, že ve městě Pardubice a jeho okolí je dostatek vhodných pracovních příležitostí.

Při formulování první hypotézy jsem vycházel ze získaných informací o Pardubickém kraji a jeho členění. Dle nastudovaných podkladů mělo být procento míry nezaměstnanosti v kontextu s Českou republikou výrazně nižší, tudíž jsem předpokládal enormní dostatek pracovních míst a spokojeností lidí s nabídkou práce. Je s podivem, že kladnou odpověď vyjádřilo pouhých 52 % dotázaných. Podle mého mínění se nachází v Pardubicích a okolí veliký počet firem různého zaměření a tak by se tu mohlo nalézat dostatečný počet vhodných pracovních míst.

Z následujícího grafu č. 6 je zřejmé, že pracovní příležitosti jsou chápány stejně oběma pohlavími. Z odpovědí můžeme usuzovat, že v Pardubicích a okolí jsou nabízeny rovnocenné pracovní příležitosti pro muže i ženy.

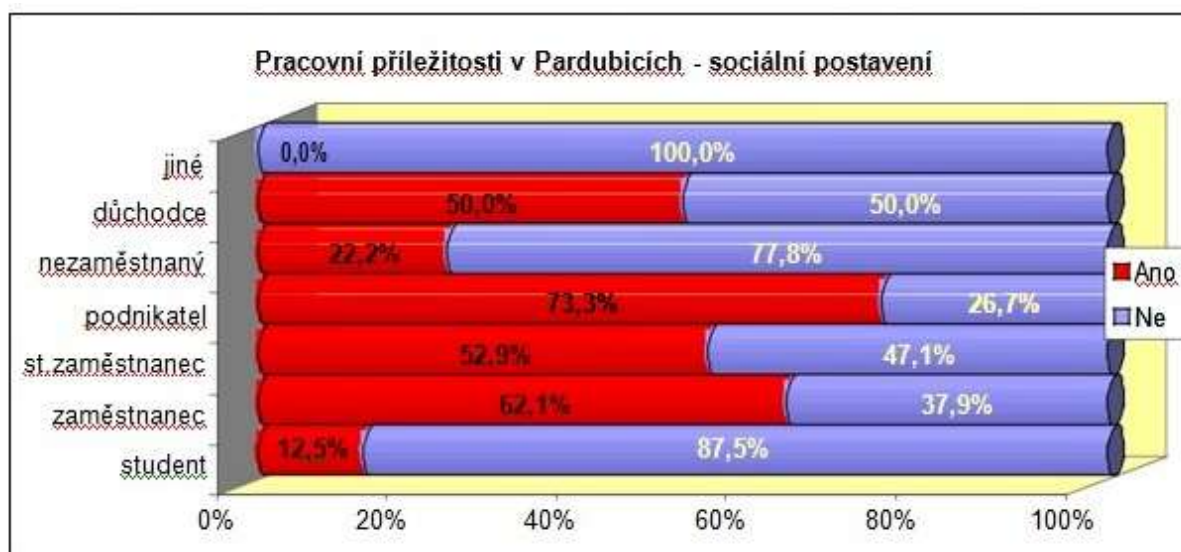
Graf 6: Možnosti práce v Pardubickém kraje dle pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

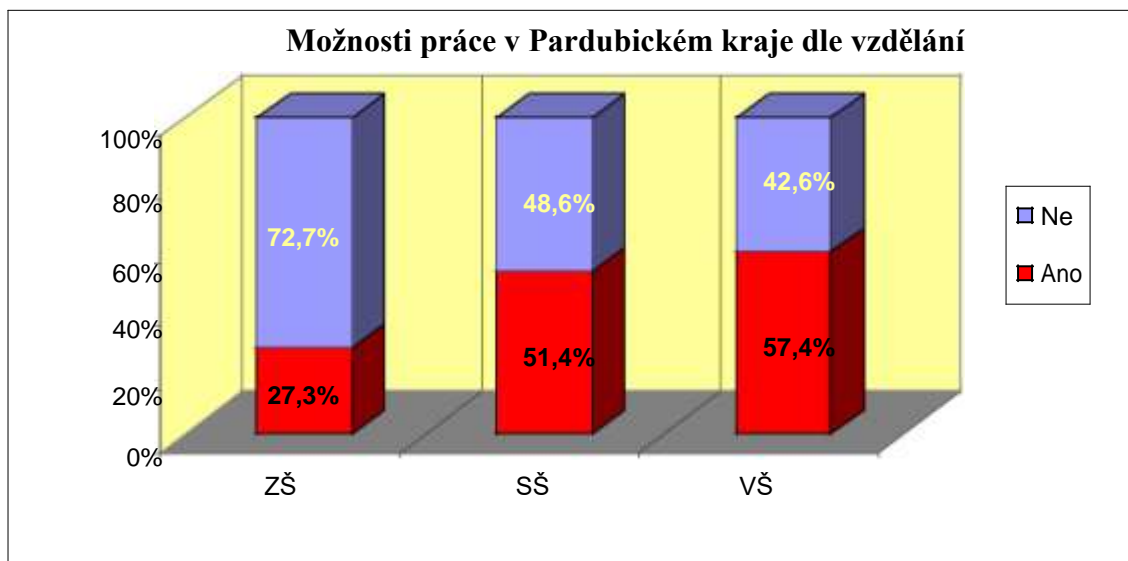
Výrazně zajímavější rozložení je ale patrné v grafu č. 7, jenž dělí odpovědi dle společenského postavení. Velmi překvapivé je zjištění, že studenti odpovídali z 87,5 % záporným způsobem. Vysvětlení může být dáno tím, že většina z nich uskutečňuje studium mimo Pardubice a okolí, a do budoucna si zaměstnání budou hledat jinde. Na druhou stranu velké množství kladných výroků přicházelo ze strany podnikatelů a živnostníků. Téměř tři ze čtyř respondentů uvedlo, že zde existuje dostatek pracovních možností. Tento fakt smí být dán jejich zkušenostmi a schopnostmi uplatnění se v sociální oblasti.

Graf 7: Rozdělení prac. příležitostí dle soc. postavení

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 8: Možnosti práce v Pardubickém kraje dle vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 8 ukazuje, že vzdělání má zásadní vliv na spokojenost zaměstnanců. Ti z respondentů, jež získali jen základní stupeň, jsou téměř ve třech čtvrtinách případů nespokojeni s nabídkou práce. Velkou roli smí hrát i takový fakt, že lidé se základním vzděláním jsou ohodnocováni menší finanční částkou, a z toho pramení ona nespokojenost. Naopak procentní rozdíl mezi názory středoškoláků a vysokoškoláků existuje, nicméně není tak zásadní. Je to dáno především atraktivitou a ohodnocením těmito lidmi obývajících pracovních pozic.

Hypotéza 2.

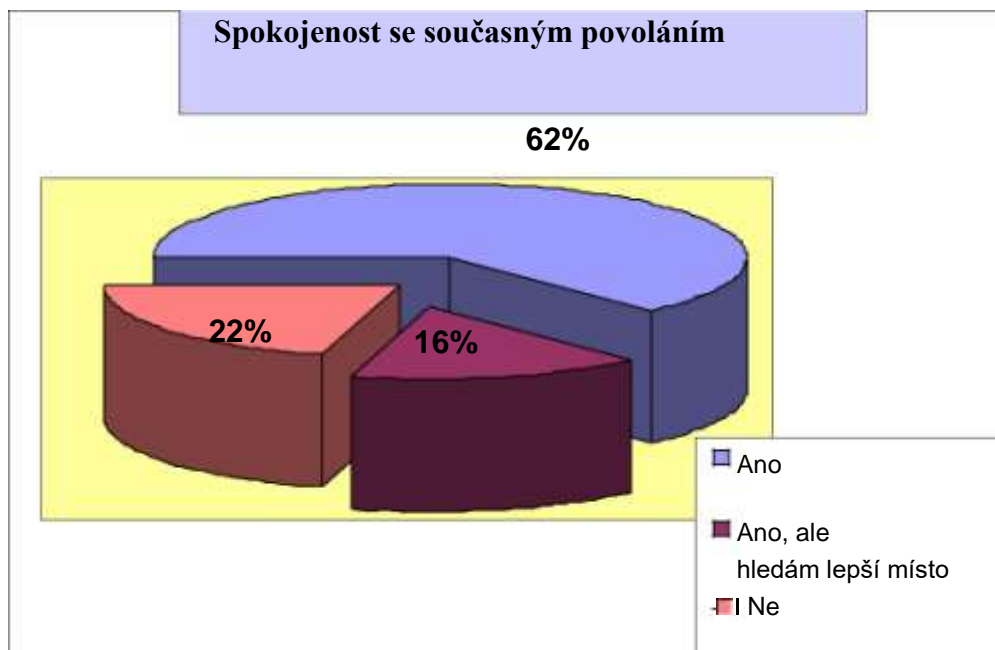
Třetina lidí je nespokojena se současným zaměstnáním, a tak si hledá nové.

Hypotéza s pořadovým číslem 2 byla oproti předcházející potvrzena. 37% dotázaných lidí opravdu vyjádřilo nespokojenost s dosavadním zaměstnáním. Ze skupiny nespokojených je však pouze malý zlomek těch, kteří jsou nespokojeni tak výrazně, že si aktivně hledá jinou pracovní pozici. Tato skupina tvoří jednu pětinu nespokojených lidí.

Mínění respondentů je ovlivněno demografickými parametry jako jsou pohlaví, věk, vzdělání a místo zaměstnání. Jak vyplývá ze zpracovaných odpovědí, muži jsou obecně vzato více spokojeni (69,4 %) než ženy (55,2 %). Ženy nespokojené v současném zaměstnání setrvávají na stávajícím místě, naopak muži řeší tuto situaci. Ti, kteří jsou

nespokojeni a strnule zůstávají na současném místě je 11,1 %.

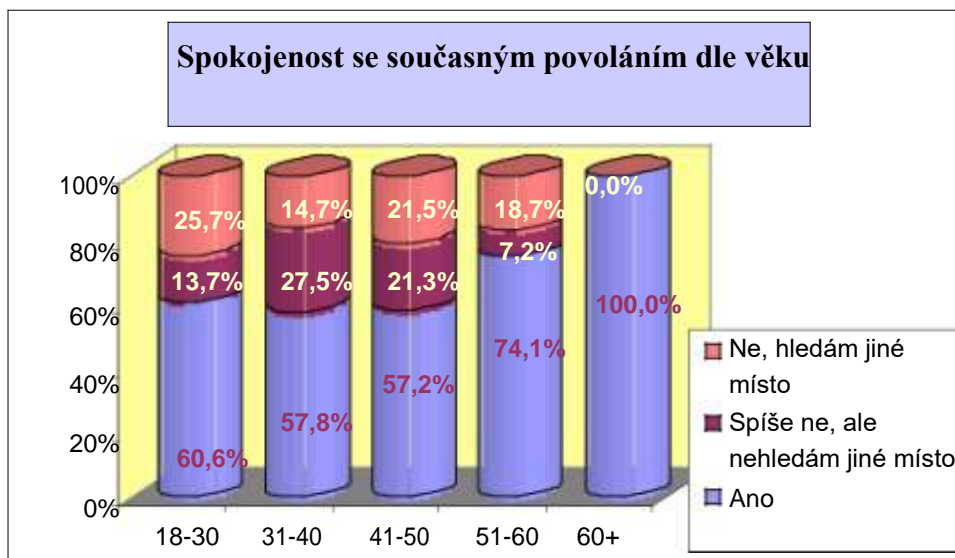
Graf 9: Spokojenost se současným povoláním

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak bylo možné postřehnout také u předchozí hypotézy, vzdělání jednotlivých respondentů má vliv na odpovědi. Zde je to zcela totožné, neboť s vyšším stupněm vzdělání přichází větší bod procenta pozitivního myšlení a vyhodnocování. Nižší vzdělání vyjadřuje více nespokojenosti.

Graf 10: Spokojenost se současným povoláním dle věku

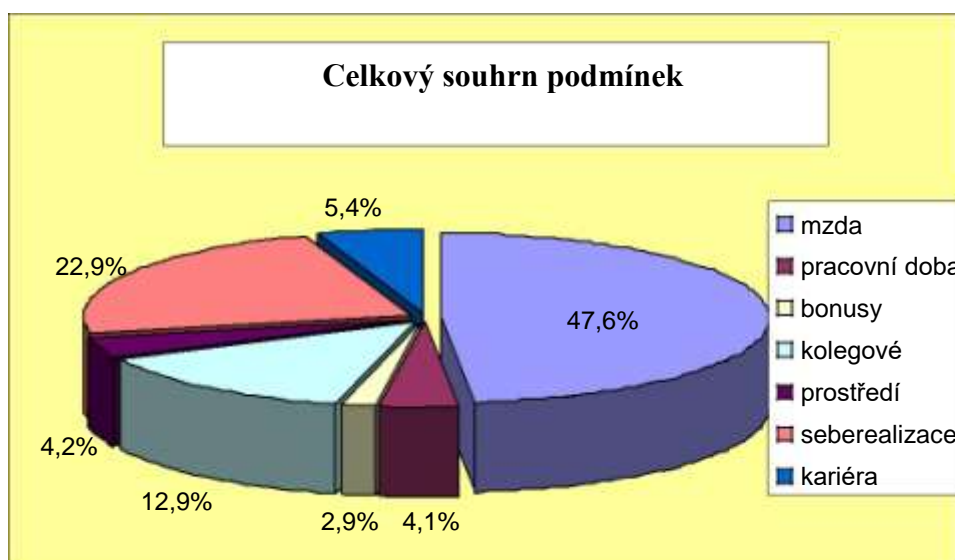
Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu lze vypočítat, že respondenti ve všech věkových kategoriích jsou se svým dosavadním zaměstnáním více méně spokojeni. Nejvíce spokojená je nejstarší kategorie 60 a více let. Je to dáno brzkým odchodem do penze nebo již penzionovaným věkem. Lidé jsou spokojeni, neboť si váží svého místa z různých sociálních důvodů. Další velice spokojenou skupinou je věková skupina 50-59. Do ní patří především ti, kteří v daném zaměstnání působí mnohdy delší čas, sžili se s určitým stereotypem a podmínkami práce. Nižší věkové skupiny působí odpověďmi jinak. Při výskytu vyšší spokojenosti se paralelně objevuje i vyšší procento nespokojenosti s daným místem. Přičemž také se zvyšuje snaha o hledání nového zaměstnání.

Hypotéza 3.

80% dotazovaných při výběru pracovního místa upřednostňuje platové ocenění.

Graf 11: Celkový souhrn podmínek, které jsou upřednostňovány

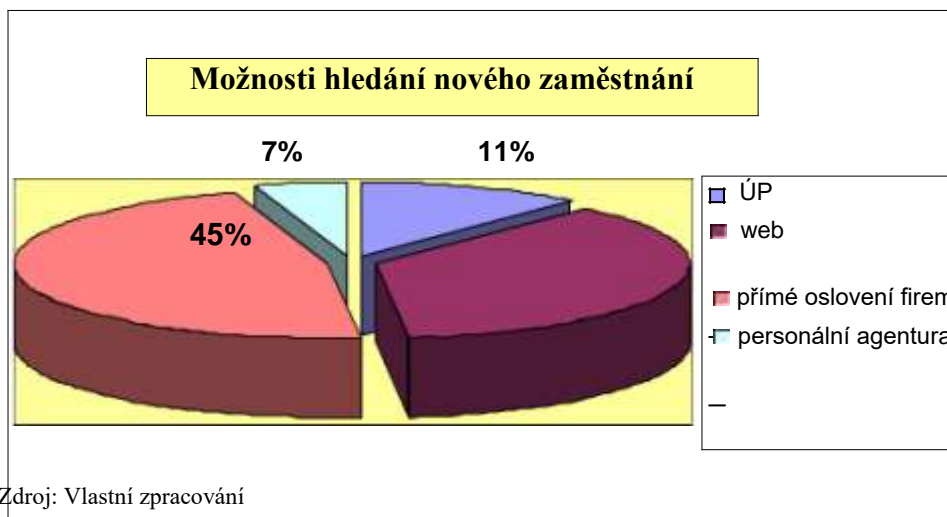
Zdroj: Vlastní zpracování

Lidé upřednostňují plat, ale jen ve 47,6 % před dalšími zadanými aspekty a parametry. Hypotéza byla zamítnuta. Důležitá je pro respondenty seberealizace, a to ve 22,9 % případů. To koresponduje s teoretickou částí diplomové práce o hierarchii potřeb. Seberealizace ční na vrcholu pyramidy. Kolegové (12,9 %) a kariérní růst (5,4 %) jsou dalšími aspekty důležité pro výběr pracovního místa. Pracovní doba a pracovní prostředí s podobným procentem ohodnocení poukazují na nevelkou podstatu při výběru práce.

Hypotéza 4.

Lidé nevěří institucionálnímu systému, a proto se nespolehají na úřad práce.

Graf 12: Možnosti hledání nového zaměstnání

Hypotéza č. 4 byla jasně potvrzena. Úřadu práce důvěřovalo jako první institucionální variantě při hledání pracovní příležitosti 11 % respondentů, ostatních 99 % dotázaných by si snažilo pomoci samo buď pomocí internetových serverů www.pracevpardubicich.cz, www.sprace.cz, nebo by sami kontaktovali společnosti, v nichž by usilovali o zaměstnání (45 %). Pouhých 7 % respondentů by využilo možnosti kontaktu přes různé personální instituce.

Velmi zajímavé byly výsledky, jak by při hledání zaměstnání postupovali respondenti s různým stupněm vzdělání. Dotazování se základním (45,5 %), středoškolským (40,3 %) i vysokoškolským (57,4 %) vzděláním by se zaměřovali na kontaktování firem, do nichž by chtěli nastoupit především oni sami. Lidé se středním a vyšším vzděláním preferují vyhledávání prostřednictvím internetu. Naopak lidé s nejnižším stupněm vzdělání využívají nejvíce pomoci úřadu práce (36,4 %), což je dáno nižší počítačovou gramotností. Středoškoláci úřadu práce nevěří, neboť procento důvěry činí 13,9 %. Vysokoškolští absolventi primárně důvěřují úřadu práce jen v 2,1 %. Rozdíl mezi respondenty je v tomto hledisku nejcitelnější.

Hypotéza 5.

Respondenti s vysokoškolským vzděláním mají ve výrazné většině dotázaných vyšší platové ohodnocení než ti s nižšími stupni vzdělání.

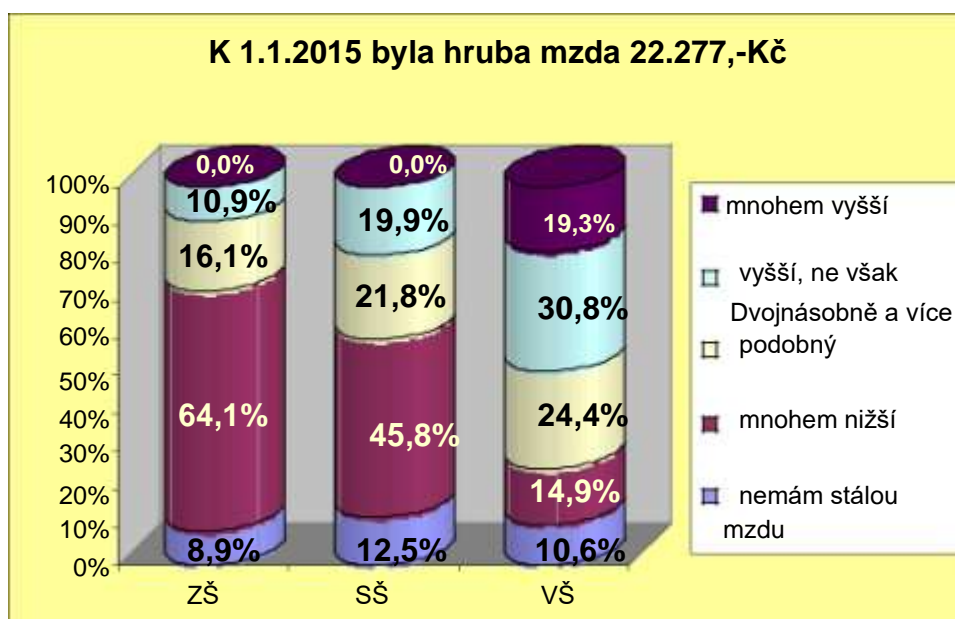
Závěrečná hypotéza byla potvrzena. Dotazovaní lidé s nejvyšším stupněm vzdělání mají opravdu větší ohodnocení z hlediska platu než ostatní dvě skupiny. Dokonce u 19 % respondentů s vysokoškolským vzděláním je platové ohodnocení vyšší výrazněji než je výše hrubé průměrné mzdy v České republice.

30,8 % dotázaných vykazuje vyšší plat, netoliko však jako dvojnásobek hrubé průměrné mzdy. Ostatní respondenti s nižšími stupni vzdělání než vysokoškolskými se do této kategorie vůbec nedostali.

Naopak 14,9 % respondentů má měsíční příjem nižší. To jsou většinou mladí lidé ne toliko vypracovaní, s nižší praxí. Můžeme však předpokládat, že se v průběhu let zařadí do vyšších platových skupin. Velký rozdíl představují skupiny se základním vzděláním. Tato skupina má zcela jistě menší šanci na jakýkoliv vyšší platový růst. Limit nastává při konfrontaci s jejich dosaženým vzděláním.

Do sekce s ne stálým příjmem v periodě jednoho měsíce zařazují především studenty a důchodce či matky na rodičovské a mateřské dovolené. Zástupci této skupiny se snaží občasně či soustavně přivydělat nárazovými akcemi či brigádně. Přehledně o tom vypovídá níže uvedený graf.

Graf 13: Hrubá mzda dotazovaných podle vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování

6.1. Kompletace analýzy

Vypsání dílčí hypotézy měly přehledně zmapovat uvedené základní body praktického výzkumu, ovšem použitý dotazník byl zaměřen na širší problematiku. Kupříkladu v něm nalezneme hodnocení instituce úřadu práce známkováním podobně jako ve škole škálou 1 - 5. Vlastnosti, které byly zhodnocovány, přinesly následující klasifikaci:

- vstřícnost – 2,2,
- rychlost – 2,8.
- schopnost najít jakoukoliv práci – 3,3,
- schopnost najít zaměstnání – 4,3.

Dle mého mínění je celá ne příliš kladná situace hodnocení úřadu práce daná nedůvěrou k institucím jako takových. Úřadům práce by pomohlo, kdyby více spolupracovaly s internetovými portály, a byly více vidět. Proto bych doporučil úřadům práce ke zvýšení důvěry a zviditelnění se aktivní realizací profesionálně vypracované kampaně.

V analýze zdokumentováno také hodnocení různých charakteristik spjatých se

zaměstnáními v Pardubicích a okolí. Vyhodnocoval jsem například dojížděku za prací. Součástí bylo také dotazování na trávení času v dopravě mezi domovem a zaměstnáním při nabídce lukrativnějšího postu práce. Nejvíce lidí, kteří nyní dojíždějí do práce spadá do kategorie do 20 minut, což je to dáno strukturou a infrastrukturou Pardubic a okolí (vše je v relativně dostupné vzdálenosti).

Do 1 hodiny dojíždí do zaměstnání méně jak 12 % respondentů. Co však musím vyzdvihnout, je fakt, že více jak 50 % dotazovaných by s nabídkou lukrativnějšího pracovního postu bylo ochotno přejít do této skupiny. Tato vzdálenost předurčuje, že respondenti by byli ochotni jezdit i do jiných měst než jsou Pardubice. Tato teze je varujícím signálem pro Pardubický kraj. Jestliže nebude vytvořeno dostatek atraktivních příležitostí, obyvatelé by mohli dojíždět za lukrativnější prací také do jiných regionů, což by mohlo následně výrazně ovlivnit i migraci z Pardubického kraje.

V tomto případě bych doporučil výrazné zkvalitnění pracovních podmínek pro současné zaměstnance, zatraktivnění jejich aktuální pracovní pozice a poskytnutí nabízených a nových benefitů. Tyto nejsou až tak nákladné, ovšem působí velice efektivně. Kraj by měl zajistit celkovou spokojenost obyvatelů, zatraktivněním této oblasti, zlepšením infrastruktury, sociálních a kulturních služeb. Obyvatelé potom jsou nevědomky svázáni pozitivní energií s krajem jako takovým a neuvažují o přesunu za lepší vidinou pracovního místa a tedy i života.

V analýze jsem se zaměřil i na ochotu většího pracovního nasazení. Přibližně 30% respondentů by nechtělo pracovat větší měrou ani při nabídce většího výdělku. Zhruba jedna polovina všech dotázaných by se rozmýšlela a rozhodovala se na základě výše nabízených peněz a míry pracovního navýšení.

Součástí analýzy diplomové práce byla intenzivní snaha zjistit, zda-li obyvatelé Pardubického kraje mají možnost v rámci zaměstnání vzdělávat se a zda-li tuto možnost využívají, pokud je nabízena. Dále jestli tito lidé mají snahu vzdělávat se individuálně a soukromě mimo svou nařízenou pracovní dobu a případně jak.

Z navrátnějších odpovědí respondentů jsem zjistil, že téměř 60 % z dotazovaných má v zaměstnání možnost vzdělávat se a absolvovat školení a jen minimální počet z nich této možnosti nevyužívá. Z celkových odpovědí 40 % respondentů nemá možnost

sebevzdělávat vzdělávat se vůbec.

Velikou roli v tomto případě hraje dosažené vzdělání. Dotázaní se středním a vysokoškolským vzděláním zmíněnou možnost mají a v přibližně 50 % případech jí využívají. Naproti tomu respondenti se základním vzděláním ve valné většině případů nemají možnost absolvovat školení. Konkrétně je to v 80 % případů. Nabízených školení se také nevyužívá v plné míře.

Když shrnu odpovědi v analýze, jsou respondenti ovlivněni pohlavím, věkem, vzděláním a zkušenostmi se situací. Selektce dosaženého vzdělání ale měla nejvýraznější vliv na odchylky v odpovědích respondentů. Velká část lidí se základním vzděláním není až tak spokojena jako zbývající dvě skupiny respondentů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Z uveřejněné analýzy vyplývá, že pohled na svět lidí se základním vzděláním je daleko jednodušší. Mají touhu lukrativnějšího zaměstnání bez aktivního přístupu tvořeného sebevzděláním nebo větším pracovním nasazením. Tvoří tak skupinu pasivních obyvatel. Spoléhají na úřad práce a přenášejí na něho osobní zodpovědnost a zodpovědnost za své štěstí. Ve své podstatě jsou ale nedůvěřiví k institucím.

Středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní dotazovaní lidé mají tendenci dělat ústupky, jsou aktivní v sebevzděláním. Při nespokojenosti si samostatně hledají atraktivnější pracovní pozici.

Rozdíly v odpovědích z hlediska pohlaví nebyly tak velké. To svědčí o skutečnosti, že v Pardubickém kraji minimálně kolem a v hlavním městě tohoto regionu existuje parita a rovnoprávné podmínky v pracovním poměru.

Lidé staršího věku byli spíše spokojeni a vážili si svého pracovního místa. Na druhé straně mladší respondenti zastávají radikálnější stanoviska a ochotu více situaci řešit, dojíždět za lukrativnější prací delší vzdálenost a obětovat více volného času, aby získali lépe placené zaměstnání.

7 Závěr

Diplomová práce důkladně analyzuje trh práce a nezaměstnanost v oblasti Pardubického kraje. Předpoklad byl, že krajské město Pardubice má velmi specifické postavení v regionu a průběh mého zpracování tématiky se jasně potvrdil. Stanovil jsem hlavní hypotézu, která byla podložena veřejně dostupnými statistickými údaji. Dílčí hypotézy jsem vytvořil na základě získaných údajů z praktického šetření. Hlavní hypotéza zněla: Dle předpokladů město Pardubice má specifické postavení v kraji, na jeho území existuje pestrá škála pracovních příležitostí na trhu práce.

Následná část diplomové práce se věnovala empirickému šetření v Pardubicích a okolí. Zvolenou metodou bylo dotazníkové šetření. Z 200 distribuovaných dotazníků se správně vyplněných vrátilo 140. Dotazníky jsem statisticky zpracoval, výsledky seřadil do kontingenčních tabulek a vytvořil přehledné grafy, které jsou detailněji popsány v části 6. Analýza výsledků šetření a v následném shrnutí celé analýzy.

V této výzkumné části jsem se zaměřil na sledování projevů dotazovaných obyvatel při současném pracovním zařazení a také při tendenci hledání nového pracovního místa. Tři vyřčené dílčí hypotézy byly potvrzeny a dvě byly zamítnuty.

V první hypotéze se tvrdí, že 75 % obyvatel města Pardubice si myslí, že v Pardubicích a jeho okolí je dostatečný počet pracovních příležitostí. Kladné odpovědi dotazovaných lidí tuto hypotézu nepotvrdily, neboť kladných výroků bylo jen 52 %. Odpovědi se lišily v závislosti na vzdělání, věku či sociální skupině, což je blíže popsáno v analýze výsledků. Velmi zajímavý byl i fakt, že vysoký podíl záporných odpovědí bylo z řad studentů (87,5 %). Studenti trvají na nedostatečném množství pracovních příležitostí. Dle mého názoru mladší generace v této oblasti pociťuje malé množství vhodných pracovních míst s porovnáním s hlavním městem České republiky Prahou, která leží v dojezdové vzdálenosti.

Druhá hypotéza, která zněla, že 33 % lidí není spokojeno se současným zaměstnáním, a tak si hledá nové, byla potvrzena. Podle praktického výzkumu není spokojeno 37 % dotazovaných lidí, což je vysoké číslo. Dokonce celých 21 % respondentů je nespokojeno do té míry, že si aktivně vyhledává nové místo.

Osmdesát procent dotazovaných při výběru pracovního místa upřednostňuje platové ohodnocení. Tak zní prostřední a tedy třetí dílčí hypotéza. Ta byla zamítnuta, tudíž

není pravdivá. Z průzkumu vyplývá, že doposud většina respondentů (48,5 %) dává přednost při výběru zaměstnání platovému ohodnocení. Ovšem mnozí lidé si uvědomují jiné hodnoty jako např. seberealizaci, kolektiv, kariérní růst.

Dvacet tři procent dotazovaných lidí by při výběru pracovního místa dalo přednost právě seberealizaci, která je na nejvyšším bodu uspokojování potřeb v Maslowově pyramidě.

Čtvrtá hypotéza zaměřuje na úřad práce a její přesné znění je takové, že lidé nevěří institucionálnímu systému, a proto se nespolehají na úřad práce. Tuto hypotézu se mi podařilo potvrdit. Při hledání pracovní pozice respondenti dávají přednost především vlastní aktivitě a vyhledávají si zaměstnání individuálně na internetových stránkách nebo přímým kontaktem firem, o které mají oni sami zájem, než aby se primárně spolehali na instituci úřadu práce.

Poslední dílčí, a sice pátá hypotéza byla taktéž potvrzena. Respondenti s vysokoškolským vzděláním mají opravdu ve výrazné většině dotázaných vyšší platové ohodnocení než ti s nižšími stupni vzdělání. Z výsledků výzkumu vyplývá, že v průměru platí, čím vyšší vzdělání, tím lepší platové ohodnocení.

Na úplný závěr práce si dovoluji konstatování. Přestože má Pardubický kraj vypracovaný široký koncept strategií rozvoje, jsou tyto plány a taktiky v mnoha oblastech podobné a mají stejné cíle, a to vždy zefektivnit a vylepšit situaci v dané oblasti. Myslím si, že málo jich je nakonec doopravdy uplatněno v praxi. Proto bych kladl důraz právě na tyto strategie, aby se v praxi uplatňovaly a především, aby informace o jejich docílení byly občanům zveřejňovány.

Diplomová práce pro mě znamenala první větší badatelskou práci. Věnoval jsem čas cílům a úkolům, které jsem sepsal v úvodu práce. Tyto cíle a úkoly byly splněny.

8 Seznam použité literatury

Publikace:

1. KOTÝNKOVÁ, Magdalena, NĚMEC, Otakar, *Lidské zdroje na trhu práce : vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.
2. HOLMAN, Robert, *Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz*. Praha: C.H. BECK. 2002. ISBN 80-7179-737-5
3. BROŽOVÁ, Dagmar, *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4.
4. KREBS, Vojtěch a kolektiv, *Sociální politika*. Praha: ASPI,a.s., 2007. ISBN 978-80-7357-276-1
5. HOLMAN, Robert, *Ekonomie*. Praha: C.H. BECK. 2005.. ISBN 80-7179-891-6
6. BUCHTA, Miroslav, *Mikroekonomie II*. Univerzita Pardubice. 2005. ISBN 80-7194-813-6
7. BUCHTOVÁ, Božena, *Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
8. SMITH, Adam, *Pojednání o podstatě a bohatství národů*. Vydal Liberální institut. Praha. 2001. ISBN 80-86389-15-4
9. KUCHARŤ, Pavel, *Trh práce, sociologická analýza*. Nakladatelství Karolinum. 2007. ISBN 978-80-246-1383-3
10. SAMUELSON, Paul, A. NORDHAUS, William. D. *Ekonomie*. Praha: Nakladatelství Svoboda. 1995. ISBN 80-205-0494-X
11. CYHELSKÝ, Lubomír, *Elementární statistická analýza*. Praha. Management Press. 2001. ISBN 80-7261-003-1
12. BEDRNOVÁ, Eva, NOVÝ Ivan a kol. *Psychologie a sociologie řízení*. Praha. Management Press. 2007. ISBN 978-80-7261-169-1
13. NOVÝ, Ivan. SURÝNEK Alois. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Grada Publishing. 2002. ISBN 80-247-0384-X

Elektronické zdroje:

1. *ČSÚ - Pardubice* 2015, 13. 11. 2015 Dostupný z WWW:
<http://www.pardubice.czso.cz>
2. *PÚ kraj* 2016, 17. 10. 2016 Dostupný z WWW: <http://www.pardubickykraj.cz/>
3. *ŘSD*. 2016, 27. 7. 2016 Dostupný z WWW: <http://www.rsd.cz/rsd/>
4. *UHK*. 2016, 27. 7. 2016 Dostupný z WWW: <http://www.uhk.cz/>
5. *Czech Invest* 2015, 16. 11. 2015 Dostupný z WWW:
<http://www.czechinvest.org/>
6. *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* 2015, 10.11.2015 Dostupný z
WWW: <http://www.rrapk.cz/>
7. *MPSV - Zaměstnanost* 2015, 12. 10. 2015 Dostupný z WWW:
<http://portal.mpsv.cz/sz/>

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Pyramida lidských potřeb.....	13
Obrázek 2: Elementy lidského kapitálu	15
Obrázek 3: Administrativní dělení ČR	25

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Počet obyvatel v Pardubickém kraji k 1.1.2016	26
Tabulka 2: Největší firmy v kraji pro rok 2015	30
Tabulka 3: Neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa k 31. 12. 2015	37

Seznam grafů:

Graf 1: Nabídka práce a trh práce	5
Graf 2: Spotřeba versus volný čas	17
Graf 3: Richardova křivka – nabídka práce	18
Graf 4: Vývoj stromu života v Pardubickém kraji v letech 1991 - 2010	27
Graf 5: Příležitosti práce v Pardubickém kraji.....	46
Graf 6: Možnosti práce v Pardubickém kraje dle pohlaví	47
Graf 7: Rozdělení prac. Příležitostí dle soc. posatavení	47
Graf 8: Možnosti práce v Pardubickém kraje dle vzdělání.....	48
Graf 9: Spokojenost se současným povoláním	49
Graf 10: Spokojenost se současným povoláním dle věku	50
Graf 11: Celkový souhrn podmínek, které jsou upřednostnovány	51
Graf 12: Možnosti hledání nového zaměstnání	52
Graf 13: Hrubá mzda dotazovaných podle vzdělání.....	54